

DOMOVINA

in KMETSKE LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 6.— L, polletno 12.— L, celoletno 24.— L — Posamezna številka 60 cent.

Ducejeve besede ob velikih dogodkih

Zgodovinski dan na Beneškem tgu v Rimu je bil četrtek, 6. maja, ko se je pred Beneško palačo, kjer biva Duce, zbrala ogromna množica rimskega prebivalstva. Rimsko ljudstvo se je namreč ta dan priključilo velikemu spredu fašističnih zveznih tajnikov in pokrajinskih voditeljev, ki so najprej zborovali v rimskem gledališču Adriano, nato pa so korakali pred Beneško palačo. Ob burnem vzklikanju naroda se je na balkonu pojavil Duce in izpregovoril naslednje besede:

»Čutim, kako drhti v vaših glasovih stara neomajna vera (množica mogočno vzklika: Da!) in obenem najvišje prepričanje: vera v fašizem (Da!), prepričanje, da bodo krvave žrtve teh težkih časov poplačane z zmago (Mogočno dolgo vzklikanje). In to tako resnično, kakor je Bog pravičen in Italija nesmrtna. (Ljudstvo navdušeno vzklika Duceju.)

Pred sedmimi leti smo se zbrali na tem trgu in proslavili zmagoslavni zaključek vojne, med katero smo kljubovali svetu in odprli nove poti civilizaciji. (Dolgo odobravanje.) Veliko podvzetje ni končano: je samo prekinjeno. Jaz vem, jaz čutim, da milijoni in milijoni Italijanov trpijo na nezrekljivi boli, ki se imenuje afriška bol. (Da!) Za ozdravljenje je samo eno sredstvo: Vrniti se! In vrnili se bomo! (Množica izbruhne v nove nezadržane vzklike in vzklika z enim samim glasom: Da!)

Kategorični imperativi trenutka so ti: Čast tistemu, ki se bori. Prezir tistim, ki se skrivajo in svinec za vse izdajalce, kate-regakoli čina in rase. (Viharno odobravanje.) To ni samo moja volja. Prepričan sem, da je vaša volja in volja vsega italijanskega naroda!»

Ducejeva izjava je bila sprejeta z razumljivim navdušenjem. To je bilo sporočilo ne samo Rimljanom in Italijanom, marveč vsemu svetu. Se vedno razpravljajo listi o Mussolinijevih besedah.

Dopolnje je na zborovanju v gledališču Adriano imel izrpen govor novi tajnik Narodne fašistične stranke minister Scorza.

Govoril je o poslanstvu fašizma. Iz Stranke bodo izločeni vsi nevedni. Stranka je dosledno povezana z italijanskim narodom. Tajnik Scorza je rekel, da bo fašistična stranka neusmiljeno nastopila proti vojnim dobičkarjem in črni borzi. Kdo bo dobil vojno? Na to vprašanje je minister Scorza odgovoril: »Vojno bo dobil ne tisti narod, ki bo zmagal v zadnji bitki na bojišču, marveč oni narod, ki bo znal strniti svoje živce v neprodren diamant in ki si bo prihranili dih, da bo vztrajal eno uro več ter bo znal takó zmanjšati svoje lastne zahteve in potrebe, da bo prihranil, četudi bo manj založen, en hlebec kruha več za svoje vojake.« Svoja izvajanja je minister Scorza zaključil z naslednjo kratko izjavo: »Naj se zgodi karkoli, v kateremkoli času, v kateremkoli mestu, ni se bomo borili odločno, srdito in, če bo treba, tudi z besom do zmage. Če bomo morali pasti, prisegamo, da bomo padli lepo, dostojanstveno, častno, da bodo tisti, ki pridejo za nami, lahko živeli dostojanstveno in častno.«

O brezobzirni krutosti angleških in ameriških letalcev prihajajo dnevno poročila iz napadenih italijanskih mest.

Pri nedavnih bombardiranjih mest Grossetto, Cagliari, Bari, Messina in drugih niso sovražni letalci obstreljevali samo vojaških ciljev, temveč so neusmiljeno streljali tudi na neoboroženo prebivalstvo. Spuščali so se nizko nad ulice in hiše in naravnali svoje strojnice naravnost na ljudi, ki so jih opazili na odprtih prostorih. Nadalje so

Prizor s proslave dneva Vojske in Imperija v Ljubljani: Ekse. minister Perrone (na desni), Ekse. Visoki komisar Grazioli (v sredi), ljubljanski župan general Rupnik (v civilni obleki) in Zvezni tajnik Orlandini (na levi) z drugimi odličniki pri počastitvi pokojnih borcev na italijanskem vojaškem pokopališču pri Sv. Križu

zadnje čase razspali »nalivna« peresa, ki so strašno orožje. Čim primeš takšno nalivno pero, ti v roki eksplodira. Ubitih in poškodovanih je bilo že več italijanskih otrok. Italijanski listi so prinesli slike, ki pričajo o tej krutosti. Nadalje prihajajo poročila o napadih angleških in ameriških letalcev na italijanske bolničarske ladje, čeprav so te vidno označene z vsemi predpisanimi znaki. Kljub tem znakom se sovražni letalci spuščajo nizko nad ladje in jih obstreljujejo s strojnimi. Poročila o teh krutostih so zbudila ogorčenje po Evropi.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 8. maja naslednje vojno poročilo:

Sovražniku je z velkiansko premočjo vojaštva in sredstev uspelo zlomiti junaški odpor branilcev Tunisa in Bizerte. Pristaniške naprave in naprave vojaškega značaja obeh mest so bile pravočasno uničene. Vzhodno od Bizerte ter v srednjem in južnem odseku italijanske in nemške ednice vroče nadaljujejo borbo.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 9. maja naslednje vojno poročilo:

Ogorčene borbe so sedaj v teku v severnem odseku tuniške fronte. Z neuklonljivo odločnostjo onemogočajo oddelki Osi sovražniku vsako pridobitev ozemlja. Na južni fronti so naše čete odbile krajevne napade. Čast posebne omembe za svojo hrabro ponašanje zasluži 1. skupina 3. topniškega polka »Pistoia«. V letalskih dvobojih so nemški lovci sestrelili 7 letal. Močni oddelki štirimotornih letal so v močnem spremstvu včeraj bombardirali Porto Empedocle in Pantellerijo. Bombardirana je bila tudi pokrajina Campidano na Sardiniji. Poškodbe so lahke. Protiletalsko topništvo je uničilo 19 sovražnih letal, izmed teh 1 v Porto Empedocle in 13 v Pantelleriji, kjer so še eno letalo zrušili naši lovci.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 10. maja naslednje 1080. vojno poročilo:

Južnovzhodno od Bizerte je sovražnik včeraj pripeljal na bojno črto nove oklopne edince in podpiral napad z močnimi letalskimi oddelki; nadaljeval je včeraj svojo akcijo proti italijansko-nemškim silam, ki so se žilavo bile. Šele, ko so v borbi izčrpale vso svojo silo, ostale brez topništva in zadostnih oklopnih voz ter potrošile strelivo, so bile vrle osne čete, delujoče v vsem odseku, prisiljene prenehati odpor nasproti nadmočni sovražni množici. Na južni fronti so bili ponovni napadi britanske 8. armije po hudi topniški pripravi odbite z velikimi izgubami ljudi in vojnega blaga. Sovražnik je pri tem utrpel hude izgube. Obrambne baterije so uničile 9 letal, Palermo, Marsalo, Messina, Reggio Calabria, Lincato in Pantellerijo so bombardirali ogromni oddelki štirimotornikov. Ogromna škoda je bila povzročena v Palermu, v drugih krajih pa je škoda manjšega pomena. V teku je ugotavljanje števila žrtev. Pri napadih je bilo pokončanih 21 sovražnih letal, 8 so jih sestrelili naši, 7 nemški lovci, 6 pa protiletalsko topništvo.

Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo 10. maja naslednje poročilo:

Ob kubanskem mostišču so se tudi včeraj s hudimi izgubami izjalovili sovjetski poskusi za prodor, ki so jih uvedli z močnimi silami in po veliki topniški pripravi ter s podporo številnih oklopnih voz in letal. — Na ostali vzhodni fronti samo posamič delovanja krajevnega pomena. — Skupine bojnih letal so stalno posegale v obrambne boje na kopnem ob kubanskem mostišču ter uničile v vodah okrog Temerjuka veliko število sovražnih čolnov za izkrcavanje. Na drugih odsekih fronte so bili hudi letalski napadi usmerjeni na

DOMAČE NOVICE

* Visoki komisar na razstavi slik Ivana Vavpotiča. Preteklo sredo je bila v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani zaključena velika razstava slik nedavno umrlega znamenitega slovenskega umetnika Ivana Vavpotiča. Mnogo ljudi si jo je ogledalo. Počastil jo je s svojim obiskom tudi Eksc. Visoki komisar Grazioli, ki se je dolgo mudil pred Vavpotičevimi slikami.

* Denarne nagrade železničarjem. Poveljnik Armadnega zbora Eksc. Gambara v Ljubljani je razdelil železničarjem in njih družinam denarne nagrade v dokaz simpatije in hvaležnosti do tistih, ki ob vojaki Italije stalno sodelujejo v borbi proti upornikom.

* Živiljenjski praznik dveh književnikov. Pretekli petek je praznoval 60-letnico pisatelj gosp. Josip Korban, ki živi kot upokojeni šolski nadzornik v Ljubljani. Po rodu je iz št. Vida pri Stični, služboval pa je dolgo vrsto let na stajerskem, najdalje v Gornjem gradu. Napisal je vrsto mladinskih knjig, zdaj pa piše saljive podlistke v »Jutru« in jih bo izdal v posebni zbirki. — Isti dan je praznoval 50-letnico pisatelj in pesnik Ivan Albrecht. Napisal je številna dela, med drugimi tudi za Vodnikovo družbo in za »Domovino«. Želimo obema pisateljema še mnogo plodnega dela!

* Iz občinske uprave. Za izrednega komisarja občine v Semiču je bil imenovan fašist Ovidij Meoni, za župana v Dolnjem Logatcu pa je bil imenovan Gabrijel Oblak.

* Sprememba voznega reda. Od ponedeljka, 10. maja, vozi na progi Metlika-Ljubljana vsak dan vlak št. 9214, ki odhaja iz Metlike ob 6.22, iz Novega mesta pa ob 7.53 ter prihaja v Ljubljano ob 10.5. Zato pa je ukinjen od istega dne dalje na isti progi vlak št. 9218, ki je odhajal iz Metlike ob 12.40, iz Novega mesta pa ob 14.13 ter je prihajal v Ljubljano ob 16.38.

* Beseda o kmečkih porodnicah. Bolnišnice so vedno dobro zasedene, enako porodnišnice. Prišlo je tudi med našimi kmečkimi materami v navado, da pošljejo varnega zavetja v porodnišnici, ker imajo zdravniško nego in se po porodu lahko odpočijejo. Toda gospodinja, ki ima doma vse potrebno, zlasti če zanjo skrbi pridna babica, stori prav, ako ne povečuje navala na porodnišnico. Zdravniška pomoč je pri porodnicah redko kdaj potrebna. Skrbna babica že uredi kakor je treba, saj je za to izsolana. Gospodinja pa si lahko v času poroda tudi doma privoščiti isti počitek, kakor bi si ga privoščila v porodnišnici. Pred porodom si naj oskrbi namestnico — sestro ali svakinjo ali mater — in če bo v naprej vse lepo pripravila, ji tudi doma ne bo nič kalilo veselja nad novorojenčkom.

* Zaplenba imovine upornika prof. Edvarda Kocbeka. Visoki komisar je odredil, da se zapleni vsa premoženja in nepremična imovina upornika prof. Edvarda Kocbeka, ki se je rodil 27. decembra 1904 pri Sv. Juriju ob Ščavnici, služboval pa je kot profesor v Ljubljani. Edvard Kocbek je med voditelji partizanov.

* Politični komisar Tone Thaler ubit. Prejšnji četrtek zvečer je straža posadke v Zažarju pri Horjulu naletela na komunisto Toneta Thalerja, ki je doma z Jesenic, in na neznanu partizanko. Straža ju je presenetila v neki hiši, kamor sta zbežala. Pozvali so ju, naj se vdata. Ker se za to nista zmenila, so začeli streljati. Thaler in neznanica sta bila ustreljena. Pri Thalerju so našli vojaški načrt za Rovte, točne oznake za bunkerje in seznam vodilnih fantov posadke na Vrhniki, določenih za ustrelitev. Iz nekega pisma in slike

(Nadaljevanje s 1. strani)

oporišča za dovoz ter čete in železniške transporte. V vodah visokega severa so hitra nemška bojna letala potopila sovražno trgovsko ladjo srednje velikosti. V letalskih bojih in po protiletalskem topništvu je bilo včeraj sestreljenih 41 sovjetskih letal. Pogrešana so štiri lastna letala. — V prostoru južno od Bizerte je sovražnik napadel znova z daleko močnejšimi oklopnimi silami, ki so jih podpirali tudi močni oddelki letalstva, naše čete, ki se tamkaj borijo do zadnjega naboja. Po porabi zadnje municije je funaški odpor naših hrabrih vojakov odnehal. — Na prostoru jugovzhodno od Tunisa in v južnem odseku fronte se nadaljuje ogorčeni obrambni boj. Ponovni hudi napadi sovražnika so bili zavrnjeni z velikimi izgubami. — Nočni napad težkih nemških bojnih letal na pristaniško področje v Boni je povzročil velike požare v skladiščih in na ladjah. Pri napadih sovražnih letalskih sil na Sicilijo so uničili nemški in italijanski lovci ter protiletalsko topništvo 20 angleških in severnoameriških letal. V letalskih bojih so bili izgubljeni trije lastni lovci.

Proslava dneva Vojske in Imperija

Preteklo nedeljo je vsa Italija praznovala dan Vojske in Imperija.

V Rimu se je pričela proslava s poklonitvijo Oboroženih sil v kapelici Neznane junaka in v svetišču padlih fašistov na Kapitolskem griču. Ob 8. je poveljnik Armadnega zbora kot zastopnik šefa Glavnega stana položil na oltar Domovine velik lovorjev venec. Na Beneškem trgu je bil postrojen polk, na stopnicah pa so se razvrstili oficirji posadke. Nato je poveljnik Armadnega zbora opravil spominski obred ob navzočnosti vseh vojaških zastopnikov.

Spominsko slavje v Rimu je bilo najbolj svečano, ko se je ob 9. uri pripeljal Vel. Kralj-Cesar v vojašnico Princa Piemontskega. Sprejet je bil s predpisanimi zvoki tromb, s Kraljevim maršem ter s fašistično himno. Kralja-Cesarja, ki ga je spremljal prvi pribočnik, so sprejeli maršal De Bono, Tajnik Stranke, šef Glavnega stana maršal Bastico, podtajniki vojaških resorov in mnogi drugi rimski odličniki. Ko je zadonel pozdrav Kralju-Cesarju, je Vladar pregledal čete, pozdravil zastave in se podal na častno tribunjo, za katero so bile družine padlih in zastopništva bojevniških organizacij s prapori. Neki general je izvršil obred poziva junakov. Pred Kralja-Cesarja so stopali svoji tistih, ki so se žrtvovali za Domovino in so sprejemali znake hrabrosti. Za vsakogar je imel Vladar ganljive besede ter je z zadovoljstvom sprejemal izraze ponosa svojcev padlih junakov. Preživele pa je pohvalil in se zanimal za boje, katerih so se udeležili. Razdelil je več zlatih, srebrnih in bronastih kolajn kakor tudi križe za vojaško hrabrost. Po izročitvi odlikovanj je spet zadonel pozdrav Kralju-Cesarju, ki je zapustil vojašnico ob zvokih godbe in ga je ljudstvo povsod goreče pozdravilo.

Nadalje se je Kralj-Cesar učležil imperijalne slovesnosti v palači Firenze. Tu so bili zbrani naj-

sklepajo, da je bila ustreljena partizanka doma iz Medvoda.

* Deveta žrtev Mavsarjeve družine. Iz št. Ruperta na Dolenjskem so sporočili v Ljubljano, da so partizanska krdela spet strahovala Mokronog, št. Rupert in Rakovnik. Posebno so plenili po Mokronogu, kjer so izpraznili nekaj trgovin, med njimi šercljevo. Protikomunistični miličniki v št. Rupertu so se postavili v bran in napad odbili. V Mokronogu je trajala borba vso noč, do 8. zjutraj. Po dopoldanskem premirju so se boji spet pričeli. Zlasti hud boj je bil pri št. Rupertu, kjer je gorelo tudi nekaj poslopj. V bojih je padlo več partizanov, od domačih fantov pa je padel kot deseta žrtev Mavsarjeve družine 21-letni Dolfi Mavsar.

Res je, — bezgovo listje je strupeno!

Slabo ustrežeš nekaterim ljudem, če jim dopoveduješ, da so vraže prazne marnje. Še manj manj ustrežeš takim, ki trmoglavo verujejo v različne »zdravilne čaje«, če jim dopoveduješ, da je previdnost na mestu, ker so razne rastline ne samo škodljive, temveč naravnost strupene.

Tako »napako« je zagrešila »Domovina«, ko je v predzadnji številki zapisala, da so bezgovi listi jako strupeni. Tega si seveda uredništvo ni samo izmislilo, pač pa trdi isto naš znani prirodoslovec dr. Stanko Bevk. Že pred par leti je dr. Stanko Bevk izdal knjižico »Zdravilne rastline«, ki je bila namenjena mladini Rdečega križa, da bi ta spoznala res zdravilne rastline in jih pridno nabirala. O tem smo v »Domovini« že pisali. Na dr. Bevkovo in našo trditev, da so bezgov listi jako strupeni, se je pa brž oglasil neki častilec čajev in nam je poslal po pošti — seveda nepodpisane — naslednje prijazne vrstice: »Ne morem se vam načuditi, ko pišete v listu »Domovina« od 23. aprila, da bezgovo listje je silno strupeno. S tem se pokažete, da sploh ne veste, kaj je koristno in kaj je strupeno. Bezgovo listje je boljše ko vsi planinski čaji za čiščenje krvi. Citajte Knežpovo knjigo od bezga. Jaz ga pijem že leta in leta ter poznam, kaj je resnice na tem. Z vašim dopisovanjem se vam bodo ljudje smejali, takim bedarijam, in list bo zgubil svojo veljavo. Toliko v vaše znanje.«

Na ta dopis smo kratko odgovorili že v zadnji številki »Domovine«. Rekli smo, naj nepodpisani gospod pogleda v dr. Bevkovo knjižico, kjer bo na 16. strani našel isto, kar smo trdili mi. Ker pa ne gre samo za nepodpisane gospoda, temveč za splošno zmotno mnenje, ki ga ima naše ljudstvo o bezgovem listju, smo naprosili g. dr. Stanka Bevka, naj napiše za »Jutro« in »Domovino« pojasnilo. Ugledni znanstvenik nam je seveda rade volje ustregel in se njegov odgovor glasi takole:

»Res je, bezgov listi so strupeni. Zdi se, da to

odličnejši predstavniki javnega življenja. Tajnik Stranke je odredil pozdrav Kralju-Cesarju. Nato je maršal De Bono opisoval postopne ozemeljske osvojitve fašističnega imperija. Na proslavi je bilo posebno pomembno odkritje kipa Vojvode D'Aosta. Maršal De Bono je počastil velikega pokojnika in ko je padla zavesa, se je Vladar v ganjeni poklonitvi dvignil z vsemi navzočnimi. Govor maršala De Bona je bil sprejet s toplim odobravanjem. Preden je Kralj-Cesar zapustil palačo so se mu poklonili vsi zastopniki oblastev.

Velike slovesnosti so bile tudi v Ljubljani, kamor se je pripeljal iz Rima minister Eksc. Dino Perrone Compagni. S spremstvom ljubljanskih dostojanstvenikov je najprej obiskal vojaško pokopališče, kjer je položil venec. Nato je otvoril vojaško raseleje blizu ljubljanskega glavnega kolodvora. Obiskal je vojašnico Princa Piemontskega. Zglasil se je na sedežu Dopolavora na Taboru, kjer je izpregovoril nekatero »zgodovinske besede ter je izročil Zveznemu tajniku prapor Zveze borbenih fašistov v Ljubljanski vojašnici. Eksc. Perrone je obiskal še razne ustanove, nato pa se je udeležil velike proslave v Opernem gledališču, kjer je izpregovoril o dnevu Vojske in Imperija. V nedeljo popoldne se je s spremstvom odpeljal k Dvici Mariji v Polje, kjer je otvoril Dom GILLA. Po vrnitvi v Ljubljano se je minister na sedežu Dopolavora udeležil zbora vojakov, katere je navdušujoče nagovoril in razdelil 800 daril. S to manifestacijo je bil v Ljubljani zaključen dan, posvečen Vojski in Imperiju. Istočasno so bile velike proslave po vseh italijanskih mestih, a glavna svečanost je bila v Rimu, kjer je Kralj-Cesar sam izročil vrsto odlikovanj za vojaško hrabrost.

Ob dnevu Vojske in Imperija je bilo v Rimu objavljeno, da so bile v treh letih vojne žrtve Italije naslednje:

Zapadna fronta: padlih 935, ranjenih 3351.
Balkan: padlih 22.728, ranjenih 29.825.
Afrika: padlih 15.362, ranjenih 23.988.
Rusija: padlih 6674, ranjenih 26.303.
Metropolitansko ozemlje: padlih 494, ranjenih 468.

Skupno: padlih 46.193, ranjenih 113.736.

Za hrabrost so bila podeljena od pričetka vojne do 30. aprila 1943-XXI naslednja odlikovanja:

zlata kolajna: v spomin 167, živim 15;
srebrna kolajna: v spomin 1180, živim 2292;
bronasta kolajna: v spomin 1601, živim 5904;
vojni križec: v spomin 834, živim 13.731.

ne more biti resnično, ker pijejo tu pa tam bezgove liste za zdravilni čaj proti raznim boleznim. — Kaba sama za zdravilo še ne dokazuje, da listi niso strupeni, saj je splošno znano, da se baš mnogo strupov rabi za zdravljenje. Za to, če se bezgov listi strupeni ali ne, je treba drugih dokazov!

Kemična preiskava bezgovih listov nam pove, da vsebujejo sambungrin, ki odcepija prusko kislino (cianovodik), potem sambucin, ki je alkaloid, slični koniinu ter neki emulzinu podobni encim.

Da sta cianovodik in koniin močna strupa, ve danes vsak izobraženec. Cianovodik diši po mandeljnih in ga nahajamo v prirodi razen v bezgovih listih tudi v pečkih koščičastega sadja, v mnogih tropskih rastlinah in celo nekatere stonoge ga izločajo iz svojih žlez smradnic. V velikem ga proizvajamo iz ciankalija, ki ga destiliramo z razredeno žvepleno kislino. Cianovodik se rabi tudi v zdravilstvu seveda močno razredčen, navadno kot izlužina grenkih mandeljnov. Iz 100 g svežih bezgovih listov moremo pridobiti do 10 mg cianovodika.

Alkaloid koniin je svojstveni strup mišjaka (conium maculatum), znane rastline iz družine kobilnic. Stari Grki so pripravljali iz njega smrtno pijačo kónion, ki sta jo morala piti Sokrat in Phokij. Največ konina je v napol zrelih plodih, iz katerih se pridobiva z destilacijo v vodni pari z dodatkom sode v namaki. Izdelujejo ga pa tudi umetno.

Ker vsebujejo bezgov listi dva jako huda strupa, ki čista učinkujeta smrtno že v najmanjših količinah (0,06—0,5 g), je docela prav, da jih imenujemo strupene. Zlasti v knjižici, namenjeni šolski mladini, je ta opomba potrebna, da ne bi otroci pri nabiranju bezgovega cvetja morebiti žvečili listov v mnenju, da so tudi ti zdravilni. Ni pa oporekati dejstvu, da se mnogo rastlinskih strupov pri sušenju deloma razkroji in se njihova učinkovitost zmanjša.

Matilda Serao:

Razgovor dveh prijateljic

Prijateljici sta se pristrčno poljubili na lici, kakor je v Neaplju navada. Ivana že poročena, je molčala in močno dihala kakor da so jo stopnice utrudile. Marija, še neporočena, ji je držala desnico med obema tokama, se smehljala in šepetala:

»Kako sem srečna, da si prišla! Kako sem srečna...«

»Da, da,« je odgovorila Ivana in dvignila z enim prstom bradico svoje prijateljice, da ji je gledala naravnost v oči, — »prišla sem ravnokar z letovišča. Veš, bila sem predolgo tam v svojem gradičku, res predolgo, lotila se me je že otožnost.

»Otožnost? Ni videti! Saj tvoj obraz je jasen, lice ti žari, oko se leskeče...«

»Res je, vesela sem.« je odgovorila Ivana ter pri tem malo razširila ustnice, da se je zdelo kot da bi se bila nasmehnila. »A ne zaradi mene sem vesela, temveč zaradi tebe, moja vesela brezskrbnica! Prišla sem, da mi poveš, kaj si počela od julija, kar se nisva videli. Kako si se zabavala, kako dolgočasila, kaj si govorila, kaj mislila? Dolgo, dolgo povest želim čuti, tako dolgo, kakor jih zahtevajo otroci. Poslušam, moja lepa prijateljica!«

»Od julija do avgusta sem bila v Castelmaru, od avgusta do septembra v Sorrentu.«

»In od prvega oktobra do sedaj?«

»V Neaplju.«

»V Neaplju?«

»Da, v Neaplju!«

Vprašanje in odgovor sta zvenela v teh treh besedah odlično in čisto. Trenutek molčanja.

»In potem?« je vprašala gospa Ivana pretezujoč se bobotno v svojem kožuhi. »In potem?« Kaj potem? Kaj si delala v vseh teh krajih?«

»Ah! Poslušaj! V Castelmaru sem se kopala, plavala sem in mnogo plesala; v Sorrentu sem se sprehajala, peš, na konju, v vozu; mnogo sem čitala, igrala na klavir, občudovala sončne zahode in zvezdne noči in spet plesala.«

»In tukaj?«

»Tukaj? Vse pri starem!«

»Nič novega, draga?«

»Nič novega, moja Ivana.«

Ivana je naredila jezen obrazček; njena prijateljica ji ni hotela zaupati svoje skrivnosti.

»Povej mi še ti, kaj si počela.« jo je vprašala Marija dobrohotno.

»Nič posebnega, veš, niti letos ne. Bila sem v Livornu, v kopalšču.«

»Je lep Livorno?«

»Prekrasen, Marija.«

»In potem?«

»In potem... In potem ti povem, da je preveč krasen, ker so ti potem vsa druga letovišča neznosna. Morje je tam poetično divje in tem lepše potem, kadar je mirno. Kolikokrat sem ga občudovala!

»S svojim možem?«

»Z možem? Niti v sanjah ne; on sovraži morje. Veš, možje imajo vedno to neznosno napako, da

sovražijo tisto, kar žene ljubijo. O, Marija, kolikokrat sva se pripravala jaz in Luigi zaradi Beethovenove glasbe, zaradi barve salona, zaradi one drage markize Fulvije, ki je Luigi ne more trpeti. Doigti, ostrji prepri; on je ravnodušen, jaz pa sem živčna.«

»Nisi srečna?«

»Srečna, srečna! Ne izprašuj takih reči! Nas dekleta pač dobro poročo.«

»Si ljubila Luigija?«

»Ljubila, ljubila... ugajal mi je; oblačil se je nedoobjljivo okusno, plesal je valček kakor nihče drugi; vodil je četvorko kakor le malokdo. In kako mi je znal dvoriti! Naravnost blazno: divji prizori ljubosumnosti, jokanje, zdihovanje, delirij. — Veš, vse to napravi vtis na deklice...«

»In potem?«

»Potem sva se poročili. To je vse.«

»Kaj se to pravi?«

»To se pravi, da mi je prav vseeno, kako se oblačil. Z menoj ne pleše več. Poročil me je, ne joče se več, ne trese se več, nič več ne blazni, veruje v svojo krepkost, veruje v mojo ljubezen, veruje v svojo vsemogočnost.«

»Nu, in to ni dovolj? Ni to ljubezen?«

»Ne! Pride dan, ko to ne zadostuje več. Proti moževini mirni brezbriznosti, pred njegovim zmogljivim obrazom občuti žena neko razburiljivost...«

»Zakon je vendar mir, Ivana.«

»Ne, razburjenost raste, kadar mož neha zavajati svojo ženo, kadar mu ni več do tega, da ji je všeč, da je zanjo najlepši, najpiemitejši, najinteligentnejši, najzajljubljenejši, bolj ko vsi drugi možki...«

»Žena vendar ni ljubica Ivana!«

»Kaj ti veš o tem, draga, nevedna deklica! Jaz vem, da me je Luigi ljubil pred poroko in je umiral, da pridobi mojo ljubezen; sedaj me ne ljubi več, ker ve, da ga ljubim.«

»Ti si prestroga z njim, Ivana. Ljubezen prizanaša.«

»Ne, ljubezen je pravica. Sem li morda manj lepa, manj elegantna, manj dražestna, manj ljubezniva? Ne, on je tisti, ki se je spremenil. Že v maju sem opazila pojemanje ljubezni. Zdaj pa je popolnoma brezbrizen.«

»Morda se motiš, draga. Si prepričana, da je tvoja sodba pravična?«

»Prepričana? Vidiš, — jaz obožujem morje. Ker ne morem ostati poleti v Neaplju, grem v Livorno. On gre nerad, in je siten, ker meni, da je slana voda čisto nepotrebna in da je Livorno dolgočasen. Ardenza ga ne gane več... si moreš predstavljati kaj hujšega?«

»In zakaj nista šla stran?«

»Njemu pustiti zmago?«

»Žrtev je sladka, kadar se ljubimo...«

»Tako, vse žrtve naj prenašam jaz? Le me ženske naj se vedno vsemu odpovemo? Me naj ljubimo, me naj prenašamo vse neprijetnosti, me naj odpuščamo vse moške smešnosti, me naj si

domišljujemo, da nas še ljubijo, le me naj jim nudimo vse za njegovo hladnost? Ne, to je preveč, preveč, mera je polna!

Ivana se je pomaio razburila kakor da jo nihče ne poslušajo, kakor da govori sama s seboj. Prijateljica pa jo je poslušala pazljivo, ter jo gledala s svojimi dobrimi očmi.

»Pregrozno je to,« reče Ivana, »poročiti se z osebo, s katero ni bilo nobenih notranjih stikov... Dumas je to večkrat rekel, on je to mislil, jaz pa to čutim. Moj Bog! Obedovati, sprehajati se, večerjati, stanovati, živeti vse življenje s človekom, s katerim sem samo valček plesala! Smešno je to, in žalostno. Nu, in nekega dne, — česa se zave-mo? Odkrije se nam strašna resnica. Ne ljubimo več!«

»Oh,« vzdihne Marija in si pokrije obraz z rokama.

»Ne ljubimo več. Praznota je v nas in nič se ne gane več v našem srcu. Mir je v nas in samota, zaman iščemo, zaman se upiramo tej brezbriznosti. Ljubezen je mrtva. In če je bila ljubezen v prejšnji obliki le laž, je tudi ta laž izginila.

In potem se nam pokažejo vse napake tistega človeka — našega moža, — v vsej nagoti, ostudnosti. Ljubezen je mrtva. In če je bila ljubezen v nas odbija njega... In potem otožne, obupane, a še vedno mlade, polne čuvstev, ki se žalostno izgubljujejo, iščemo ljubezni drugje.«

»Drugje?«

»... V drugem srcu, ki nas razume. — Oni drugi je vedno na mestu, je lep, poetičen, kavališki, da mu noben soprog ni enak. Oni drugi zna ljubiti, zna izgubiti glavo, ne pozna razuma, nego le svojo strast. Žena ljubi tega drugega iz logične potrebe: ker ne ljubi več, ker mora zopet ljubiti, ker je tisti drugi izvoljenec njenega srca. Samo predstavljaj si, dragica, s kakšno obupno strastjo se žena oklene tega drugega, — pomisli, s koliko močjo svoje duše se ovije okoli tega drugega, ki je zanjo ljubezen in greh, boleč in sreča. Pomisli, ako bo žena kdaj tega drugega, kateremu je vrgla tja vse svoje življenje...«

In beseda ji je zastala v grlu iz jeze, iz ljubezni, iz ljubosumnosti. Nato je Ivana vstala.

»In ti se poročiš z Robertom Montefiore, Marija?« je še vprašala kratko.

»Poročim se, Ivana,« je Marija odgovorila mirno, jasnega lica, in je tudi vstala.

»In zakaj?«

»Ker ga ljubim.«

In dva pogleda, enako zaljubljena, enako obupana sta se srečala kakor dve sovražni ostrini.

VZROK MRAZA

»Med vašim zanimivim predavanjem o severnem tečaju sem se lansko zimo kar tresel od mraza.«

»Vidite, to je bila sugestija.«

»Ne, pozabil sem obleči spodnje hlače.«

TO JE VPRAŠANJE!

Berač: »Oh, gospod, že dolgo nisem nič poštenega jedel!«

Gospod: »Ali ste tudi vi oženjeni?«

Henrik Sienkiewicz:

Prižigalec v svetilniku

L

Nekoč se je prigodilo, da je prižigalec v Aspinnu, ne daleč od Paname, izginil brez sledu. Ker se je to zgodilo ob času burje, so mislili, da je pač nesrečnež hodil po obrežju skalnatega otoka, na katerem stoji svetilnik, pa so ga poplavlili valovi. To so mislili tolikanj več, ker drugega dne ni bilo moči najti njegovega čolna, stoječega v skalnatem zatoku. Bilo je torej izpraznjeno mesto prižigalca, katero je bilo treba nujno izpopolniti, kajti svetilnica ni bila malega pomena glede otoka samega, kakor tudi glede ladij, vozečih iz Novega Yorka v Panamo. Zaliv Moskitov je prepoln skal in zasipov, med katerimi je voznja že podnevi težavna, v temni, tukaj le preoblačno megleni noči pa skoraj nemogoča. Edini sprevodnik številnih brodov je zgolj luč svetilnika.

Naslednika je bilo treba najti v dvanajstih urah; dalje je moral prižigalec biti nenavadno vesten človek, zato ni bilo mogoče sprejeti kogar si bodi. Težavna izbira! Življenje na stolpu je nenavadno turobno. Ljubo svobodo in lahkoživost ljubečim ljudem na jugu nikakor ni všeč. Prižigalec jim je skoraj kakor jetnik. Izvzemši nedelje ne more nikoli zapustiti svojega skalnatega otoka. Ladija iz Aspinnu mu dovažata dnevno hrano in svežo vodo, nakar se privozi naglo oddaljijo. Na vsem otoku v prostranosti enega orala ni žive duše. Prižigalec prebiva v stolpu ter ohranja red svetilnika. Podnevi daje

znake z izobešanjem raznobarnih praporov, na večer prižiga luč. To bi ne bilo težavno delo, ako bi ne bilo treba pri pohodu navzgor k svetilnici prehoditi okoli štirideset stopnic, krivih in jako visokih. In prižigalec mora po njih večkrat na dan. Sploh je to pravo samostansko življenje; še več, nego samostansko, ker je puščobnejše. Nič čudnega torej, da je bil gospod Izak Folconbrige v nemali skrbi, kje najde stanovitega naslednika po pokojnem. Lahko je razumeti njegovo veselje, ko se je naslednik nepričakovano oglašil še tega dne. Bil je to že star človek, okoli sedemdesetih ali več let, toda čvrst, uren, z gibčnostjo in postavo vojaka. Lase je imel popolnoma bele, polt zagorelo kakor Kreolci, toda so-deč po modrih očeh ni spadal k ljudem na jugu. Lice mu je bilo nagrbčeno in turobno, toda spoštljivo. Na prvi pogled je bil gospodu Izaku všeč. Treba ga je bilo le nekoliko izprašati, zato se je razvil med njima naslednji razgovor:

»Od kod ste?«

»Poljak sem.«

»Kaj ste delali doslej?«

»Kolvratil sem po svetu.«

»Prižigalec mora sedeti na svojem mestu.«

»Potrebujem počitka.«

»Ste že služili kje? Imate izpričevala o kakih redni službi?«

Stari je izvlekel iz nedrja ponošen svilnat oprsnik, podoben vlnjki starega prapora. Razvil ga je in rekel:

»Tukaj so izpričevala. Ta križ sem dobil v tridesetem letu. Ta drugi je španjolski iz vojne karlistov, tretji od francoske legije; četrtega sem dobil na Madžarskem. Potem sem se boril v Zedi-

njenih državah proti južnim državam, a tam ne dajejo križcev, marveč le takle papir.«

Gospod Izak je vzel papir in začel čitati.

»Im! Skavinski? To je vaše ime?... Hm! Dvoje praporov ste vzeli lastnoročno v napadu z bajoneti... Bili ste kaj bojeviti vojak!«

»Znal bom biti tudi vesten prižigalec.«

»Treb pa je tam po večkrat na dan hoditi na stolp. Imate noge zdrave?«

»Plene sem peš prehodil.«

(Plene imenujejo neizmerne stepe med Novim Jorkom in Kalifornijo.)

»O! rajt! Ste večji pomorske službe?«

»Tri leta sem služil na vodi.«

»Počkusili ste marsikaj.«

»Samo miru nisem našel.«

»Zakaj ne?«

Starec je skomignil z rameni.

»Taka je usoda...«

»Vsekakor se mi za prižigalca vidite nekoliko prestari?«

»Sti!« se je naglo oglašil kandidat z ganotjem. »Sem jako utrujen in upehan. Daleč, vidite, sem prišel. To mesto je eno takšnih, kakršno sem si že davno želel nastopiti. Star sem, potrebujem počitka! Potrebujem povedati si: tukaj-le boš sedel, tu je tvoje pristanišče. Ah, gospod, od vas je odvisno. V drugič se nemara takšno, mesto ne najde. Kakšna sreča, da sem bil v Panami!... Prosim vas... Kakor Boga ljubim, sem enak brodu, ki utone, če ne uide v pristanišče... Jelite, da hočete osrečiti starega človeka?!... Prišeam vam, da sem pošten, toda... dovolj mi je pohajkovanja...«

Sinje starčeve oči so izražale prošnjo tako

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Polenta z gobicami. Spet je prišel čas nabiranja gob. Raznovrstno jih lahko uporabljamo. Kadar imamo jurčke ali druge žlahtne gobe, jih pripravimo kakor za prikuho. V kozici razbelimo masla ali masti, denemo vanjo drobno zrezane čebule in petršilja ter oprane, na listke zrezane gobe. Osolimo in popramo, dodamo krhkej zmečkane česna in prepražimo. Ko so skoro gotovi, potresemo žličko moke, pridamo kisle smetane ali pa z juho razredčene paradižnikove konzerve, prilijemo zraven ter pustimo še nekoliko časa dušiti. Posebej se skuha polenta. Ko je kuhana, zajemaj z žlico, ki jo pomočiš v vročo mast, da se polenta rajši odloči od nje. Tako oblikuješ kakor žlica velike skodelice, ki jih polagaš na gorak krožnik (na katerem misliš postaviti jed na mizo), in sicer drugo poleg druge. Ko je to gotovo, deni v vsako polentno skodelico eno žlico pripravljenih gob in pusti na toplem, dokler ne poneseš na mizo.

Cenen koruzni pečenjak. Namakaj 20 dkg koruznega zdroba dve uri v $\frac{1}{4}$ litra posnetega mleka. Nato razgrej 5 dkg masti in stresi vanjo dobro premešan in nekoliko osoljen zdrob, ga daj v pečico in pečenega zdrobi. Postavi s solato ali sadjem na mizo.

Rdeča redkvice kot prikuha. Redkvicam odstranimo rumene liste in repke, jih dobro operem, nato pa skuham do mehkega v slanem kropu. Kuhane odcedim in sesekljam, nato pa denem na prežganje iz ene žlice masti in pol žlice moke, osolim in opopram ter dušim ob zmernem ognju do konca. Po potrebi zalivam nekoliko z juho.

Ocvrti krompirjevi svaljki. 4 debelejšje krompirje skuham in pretlačim. Na desko dam 30 dkg moke, primešam pretlačen krompir, 5 dkg masti, sol in eno jajce ter naredim gladko testo. Iz tega oblikujem za prst debele in dolge svaljke, povlažim jih v moki, raztepenem jajcu in na drobtinah ter ocvrem.

Drobni nasveti

Iz hrastovega pohištva spraviš madeže, če jih izmiješ z gorkim pivom. Potem zbrisi tista mesta s suho, mehko krpo in jih likaj dolgo s flanelo, ki jo namakaj v tekočino iz terpentinskega olja in raztopljenega voska, vsakega enak del. Pohištvo iz orehovega lesa pa likaj samo s flanelo, ki jo pomakaj v terpentinsko olje. Nato zbrisi; opravo še z mehko, suho krpo. Mahagonijevo pohištvo odrgni s flanelo, ki jo pomakaj v terpentinsko olje in stopljen vosek, vsakega pol. Po pretoku treh do štirih ur pa dobro obriši opravo še s suho flanelo.

Za masleno in krhko testo ne mažemo pekača. V testu samem je dovolj toščice.

Sladice laže zvrnemo iz pekačev, če pregrnemo dno s tankim papirjem.

vneto, da je bil gospod Izak, ki je imel dobro srce, povsem ganjen.

»Well! je rekel. »Sprejem vas. Ste torej prižigalec!«

Lice starega se je zasvetilo v neizrekljivo radosti.

»Morete že danes na stolp?«

»Tako je.«

»Hvala vam.«

»Potem: zbogom!... Še besedo: za vsak pregrešek v službi sledi kazen.«

»Ol rajt!«

Ze ta večer, ko je sonce zatonilo na drugi strani morja in je po lepem dnevu nastopila mirna noč, je bil novi prižigalec očitno že na mestu, kajti svetilnik je sipal, kakor navadno, na vodo snopje žareče svetlobe. Noč je bila povsem mirna, tiha, zagrnjena v jasno meglico, tvorečo okoli meseca velik barvani krog. Samo morje je šumelo, ker se je bližalo pritoču. Skavinski je stal na balkonu poleg velikih žarišč, podobnih od spodaj mali črni piki. Skušal je zbrati misli in pretehtati svoj novi položaj. Toda misel njegova je bila še preveč potlačena, da bi se mogla pravilno razvijati. Začutil je nekaj takšnega, kar začuti zverjad, ki se slednjič na lovu skriva na kako nepristopno skalo ali v pečino. Prišel je torej tudi zanj končni čas pokoja. Slutnja nevarščin je napolnjevala z nekako neizrekljivo radostjo njegovo dušo. Tukaj, na tej skali se je mogel naravnost rogati nekdanjemu pohajkovanju, davnim nesrečam in nevarnostim. Bil je zares kakor brod, kateremu je burja zlomila jambor, raztrgala vrvi in jadra ter ga drevila po razburkanem morju in je zdaj vendarle zavil v pristan. Slike življenjske burje

Kako najbolje shranimo jajca?

Jajca, ki so dolgo na skladišču, se pokvarijo. To se zgodi zato, ker prodor skozi drobne, s prostim očesom nevidne luknjice v jajčni lupini gnilobne bakterije v bejgak in povzročijo v njem gnilobni proces. Sredstva za konzerviranje jajec morajo torej ali preprečiti dostop gnilobnih bakterij v jajce, ali pa morajo biti taka, da jajce sterilizirajo in onemogočijo vsakršno nadaljno okuženje. Seveda taka sredstva ne smejo biti zdravju škodljiva, ker pridejo v jajce in bi pri uživanju lahko povzročila obolenje.

Najbolj preprosto sredstvo za ohranitev jajec je v tem, da jih položimo v apneno vodo. V ta namen ugasimo žgano apno v 4 delih vode, nato pa to zmes zredčimo s toliko vode, da nastane redko apneno mleko. Dobro je, če dodaš pet odstotkov kuhinjske soli.

Jajca deneš v lonec in jih tako visoko zaliješ z apneno raztopino, da sega nekaj prstov nad jajci.

Tako shranjena jajca se dolgo drže; nerodno je le to, da imajo malce lugast okus, ki izvira od apnene raztopine.

Razen tega načina pa jih poznamo še več, nekateri od njih so boljše, drugi morda v tem all onem primeru malo slabši. Naj jih nekaj navedemo!

Napravi si med neprestanim mešanjem raztopino 1 kile natrijevega vodenega stekla in 10 litrov vode. Jajca, ki bi jih rada konzervirala, morajo biti zelo sveža; deneš jih v kameninasto

Preproge stepaj narobe in jih krtači nalice. Lepo prenoviš preproge, ako jih odrgneš s surovim, bolj suhim kislim zeljem. Pozimi lahko odrgneš preproge s suhim snegom, kj ima tudi veliko čistilno moč. Ali pa položi preprogo na sneg ter jo stepaj narobe. Ves prah pojde v sneg in preproga bo kakor nova. Madeže odstrani iz preprog s salmijakovim cvetom, kapljice sveče pa s pivnikom in vročim železom, ki ga pa ne pritiskaj preveč na preprogo. Kjer se je bati, da bi se preproga preveč stlačila, vzemi namesto železa železno žlico, na katero deni malo žerjavice.

Lakirano pohištvo umij z gorko milnico. V mirni dobi poparimo pšenične otrobe, precedimo to tekočino in umijemo z njo pohištvo, dokler je še mlačna. Potem obrišemo pohištvo še s čisto, v mrzli vodi namočenno krpo in naposled ga odrgnemo s suho flanelo.

Obišane lise v plišastem pohištvu pomoči; nalahno z vodo in drži potem nad tistim mestom nekaj časa vroče železo, da se stlačeni delci pliša zopet dvignejo. Umazan pliš skrtači in ga potem previdno odrgni s platneno krpo, ki jo pomakaj v pol litra mlačne vode, kateri si pridedala žlico salmijaka.

Trstne pletenine na stolih očedi z mlačno vodo, kateri primešaj nekoliko terpentinskega cveta. Pletenine odrgni z malo, trdo krtačo, ki jo pomakaj v omenjeno tekočino; potem izplakuj še z vodo tako dolgo, da jo sčistiš, nakar postaviš vsak stol posebej na zrak, ali na prepih, da se hitro posuši; in se pletenina napne.

ali postekleno lončeno posodo, nato pa jih s to raztopino tako visoko zaliješ, da sega najmanj kaka dva centimetra nad jajci. En liter te raztopine zadošča za kakih 80 do 100 jajec. Posodo moraš nato dobro zamašiti, da ne pride zrak do jajec, in shraniti na hladnem prostoru. Tako konzervirana jajca ostanejo sveža tudi pol leta in še delj, le nekoliko lužast okus dobe.

Če hočeš ohraniti jajcem sveži okus, pa napravi takole: Zdrobljen mavec v prahu polij z vodo in dobro zmešaj, v to zmes pa deni magnezijevega klorida. Razen tega si pripravi nekaj raztopine vodenega stekla, kakor smo jo gori popisali. Nato vzemi vsako jajce posebej, ga dobro osuži in ga pomoči najprej v mavčevo zmes, ocedi, nato pa deni v raztopino vodenega stekla. Tako se napravi na jajčni lupini plast magnezijevega kalcijevega silikata, ki je neprodušna za zrak in tekočine.

Tudi vodikov superoksid, ki služi za beljenje las, se rabi za konzerviranje jajec. Zmešaj ga z vodo, tako da vzameš na en del superoksida dvajset delov vode, in deni jajce v to zmes.

Če pa hočeš jajca spraviti na suhem, jih najprej temeljito očisti in posuši, potem pa obdaj s plastjo parafina. To napraviš tako, da jih vtakneš v topel parafin, nato pa deneš na sito, da se posuše. Četrtilne kile parafina je dovolj za 400 do 500 jajec.

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

3. SMRDLJIVI BRIN.

Smrdljivi brin je navadno polegel, 1—3 m visok grm z rogovilastimi vejami. Včasih zraste tudi v nizko drevo z jako grčavim, starikastim deblom. Skorja na deblu je rjavosiva, na mlajšem lesu rdečerjava, na mladikah pa zelena. Krošnja je jako gosta. Vsa rastlina, zlasti pa mladike so zoprnega smolnatega vonja. Cveti so neznačni, plodi kimasti, jagodasti storžki in so podobni plodom navadne brine. Listi so majhni; na mlajših rastlinah so iglasti, koničasti in strče od vej, stari grmi pa imajo skoraj same luskaaste liste, ki rastejo po vejah v štirih redih in se jim prilagajo. Drug za drugim so navadno tako na gosto, da se delno krijejo kakor opeka na strehi. Posamezen list je pol cm dolg in nekoliko žlebato upognjen; na vrhu je ostnat. Na spodnji strani so listi sivkasti, na zgornji pa temnozeleni. Tu imajo ugreznjeno smolnato žlezo podobno zaokrožene oblike.

Smrdljivi brin jeseni ne izgubi listov, ampak je zelen tudi pozimi. Raste po gorskem svetu. Tu ga sade čisto okoli hiš.

Za zdravila se rabijo vršički. Pri nabiranju je treba opreznosti, kajti sok mladik vneme kožo, če pride nanjo, v želodcu pa povzroči huda zastrupljenja. Najbolje je zato, da strizemo vršičke s škarjami, ki jih po porabi v vroči vodi izmijemo. Umiti si je treba tudi roke.

Nabrane mladike sušimo na planem v senci. Pregrete izgube zdravilno moč.

tem otoku? Niti voda, niti ogenj, niti tjuče! V ostalem: od ljudi ni doletelo Skavinskega kaj posebno hudega. Srečal se je večkrat z dobrimi ko s hudobnimi.

Pač pa se mu je zdelo, da ga preganjajo vsi štirje elementi. Znanci so rekli, da nima sreče in so s tem povedali vse. On sam je postal slednjič kar nekako prismojen. Verjel je, da ga nekaka preganjajoča in maščevalna roka dosega povsod, na kopnem in na vodi. Ni sicer rad govoril o tem; samo časih, ko so ga vprašali, čigava naj bi bila tista roka, je pokazal na zvezdo severnice in rekel, da vse prihaja od tam... Njegove nezgode so bile že tako pogoste, da, čudovite, da si je pač lahko mogel vtepti kaj takšnega v glavo zlasti on, ki jih je doživel. V ostalem pa je premoget nenavadno potrpežljivost in veliko mirno silo zoperstavljanja, kakšna izvira le iz pravega srca. Svoječas je dobil precej vbovov z bajonetom na Madžarskem, ker se ni hotel slepo podati in kričati: pardon! Ravno tako se ni vdaljal nezgodam. Plezal je navkreber neumorno kakor mravlja. Odpahnen stokrat, je započel svojo pot tako mirno kakor prvokrat. V tej reči je bil zares poseben. Ta starikavi vojak, prekaljen v bogve kakih ognjih, utrujen v bedah, stiskan in tlačjen, je imel otroško srce. V času kuge na otoku Kubi je zbolel tudi sam, zgolj zato, ker je oddal revnim vsa svoja zdravila, katerih je imel precejšnjo množino, ne pustivši sebi niti betvice.

Bilo je na njem še to posebno čudno, da je bil po tolikih nezgodah poln upanja in ni izgubljal nade, da bo še vse dobro. Pozimi se je vsikdar nekako oživil ter si obetal nekaka velika naključja. Čakal jih je nestrpljivo in je z mislijo na

so se zdaj naglo vrstile v njegovih mislih. Mnogo svojih čudnih doživetij je sam izpovedal gospodu Izaku, ni pa omenil tisočih drugih prigod. Imel je nesrečo, da se mu je tolikokrat razdrila celica in razneslo ognjišče, kjer se je že mislil stalno naseliti; vihar usode je raznesel vsikdar zgradbo celice ter mu razdrupal ognjišče, njega samega pa gnal dalje v pogin. Pogledujoč zdaj s stolpovega balkona se je spomnil vsega, kar je bil doživel. Evo: bil je na vseh štirih koncih sveta — in na tem pohajkovanju je izkusil in spoznal vsakovrstne opravke. Delaven in pšten se je trudil za groš in brž ga je spet potrošil. Kljub vsem slabim slutnjam in previdnosti. Bil je kopač zlata v Avstraliji, iskavec dijamantov v Afriki, lovec v vzhodni Indiji. Ko je svojčas ustanovil v Kaliforniji stope za kašo, jih je suša uničila. Poizkusil je barantijo z divjimi plemeni, bivajočimi v notranji Braziliji. A njegov splav se je razbil na reki Amazoni, on sam, pa se je nato brez orožja in skoraj nag potikal po pragozdu več tednov, hraneč se edino z divjimi sadjem, izpostavljen vsak trenutek, da padé v krepilje grabljivim zverinam. Ustanovil je kovačnico pri Heleni v Arkanzasu — in pogorela je ob velikem požaru vsega mesta. Naposled je v Skalnatih gorah prišel v roke Indijancem in le po velikem čudu je bil rešen od kanadskih lovcev. Služil je kot mornar na ladji, ploveč med Bahijo in Bordojem, potem kot kurjač na veleribniku — a oba brda sta se razbila. Imel je tovarno za cigare v Havani in je bil okrađen po svojem družetu, ko je sam bolan ležal. Naposled je prišel v Aspinvall — in tukaj bi imel biti konec njegovih nezgod. Kaj bi ga še moglo zateči na tem skalna-

Zanimivosti iz kraljestva števil

Le polagoma se je razodelo človeštvu kraljestvo števil. Pač so že spoznavali stari narodi razne množine predmetov in jih tudi poskušali šteti, to se pravi: uvrstiti enoto k enoti. Ali kmalu jim je prišlo primanjkovati besed, kakor se to zgodi še danes otroku, ki hoče — prešteti prste obeh rok — prodrati še dalje v temno kraljestvo večjih števil. Mnogim starim narodom se je posrečilo šteti s tem, da so vršili to po sistemih in redovanju števil, katere so na posebne načine kupičili v določene množine. Pri kulturnih narodih je izhajalo štetje iz temeljnega števila 10 in je ta »dekadno decimalni sistem« tudi že danes večinoma povsod udomačen. Grška beseda »deka« namreč pomeni deset in to število so vzeli kot temelj za tvorbo večjih številnih skupin, pri čemer je višje število vedno desetkratnik prejšnjega, nižjega števila. Tako je število 100 desetkratnik od števila 10 ter 1000 zopet desetkratnik od števila 100 in tako dalje v dekadah v brezmejno veličine.

Nasprotno pa, če delimo eno celoto na 10 enakih delov, dobimo desetine, in če delimo vsako desetino zopet na 10 delov, dobimo stotine itd. Ta števila — desetine, stotine, tisočine in tako dalje — pa zovemo desetnisk: ali decimalne ulomke; ta izraz izvira iz latinske besede »decem«, deset.

Dekadni sestav celih števil in decimalni sestav ulomkov je bil upeljan najprvo na francoskem kot predpisana državna mera, kar se je zgodilo z zakonom z dne 29. nov. 1800. Pri tej priliki bi bilo še omeniti, da se je za temeljno mero dolžin vzel meter kot desetmilijonski del našega zemeljskega kvadranta med ekvatorjem in severnim tečajem.

Vsekakor so prišli že stari narodi od števila 10 do skupin 100, 1000, 10.000 itd. Pa vendar ne povsod! Nekateri so na primer računali s skupinami po 5, tako Azteki v Mehiki; drugi zopet s skupinami po 12 (tucat, kopa, gros), kar je še danes tudi pri nas. Indijanci na polotoku Jukatapu prehajajo še danes od temelja 20 na večje skupine števil. In pri nekem rodu v Novi Zelandiji so še pred nedolгим časom opazili sestav štetja na podlagi števila 11.

Ko se je na ta način spravi v večja števila gotov red ali sistem, ni bilo več težko s pomočjo številnikov izražati tudi večje množine. Prvi so se posluževali desetičnega štetja Grki in Rimljani, pozneje še tudi drugi evropski narodi. Saj najdemo v številih 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 100, 1000 in milijon najrazličnejše zveze, ki nam omogočajo označiti najmanjše ulomke, pa tudi srednje množine in največja števila; zadnjih se danes poslužuje le zvezdoslovje ali astronomija. Težje kot to številenje samo se je kazalo v teku časa zaznamovanje teh množin s številkami od 1 do 10. Kajti s številkami moremo sestavljati gorostasna števila, o katerih pa ne moremo imeti pravega pojma, kakor bomo kmalu videli. Da je bilo le za ta razvoj štetja od najmanjših pa do

največjih množin potreben čas mnogih tisočletij, je razumljivo. Pravilen način zapisovanja posameznih množin pa nam ni dovolil več ali manj natančnega pregleda, marveč s pomočjo zveze posameznih števil in štirih temeljnih računanj (seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje) tudi tvoriti nova števila, ki so s prejšnjimi v medsebojni zvezi. In tako moremo s trinajstimi temeljnimi števili 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 100, 1000 in milijon in z znamenji oziroma s številkami od 1 do 10 nastopiti

pot raziskovanja v ogromno kraljestvo števil, kateremu po razsežnosti v primeri z drugimi ni para. Hočemo pa pri tem delu ohraniti mirno kri in vedro glavo, kajti pot nas bo vodila v nepojmljive daljave in vrtoglave višine.

Naše vsakdanje življenje se zadovoljuje z malimi števili, akoravno ta v današnjih časih prav za prav niso več tako majhna. Navadne računske knjige, ki služijo za vpisovanje prometa v mali obrti, imajo do 6 številčnih kolon, ker takih, ki bi mogli šteti svoje imetje po milijonih, ne najdemo v vsaki hiši. Izraz milijon, ki nam označi množino 10 krat po 100.000, pozna zgodovina šele v 16. stoletju, in je to približna številčna meja, kjer se neha računanje naših vsakdanjih potrebščin. Kaj je torej milijon? Če bi izurjen blagajnik naštel vsako uro po 3000 papirnatih lir in bi to delo opravljal po 10 ur na dan, bi mu bilo treba 33 dni, da bi naštel en milijon te vrste denarja torej ni vseeno glede časa, ako bi kdo imel prešteti samo en ali pa celo več milijonov teh malih bankovcev. In kraljestvo milijonov je veliko, kajti ne obsega samo stotine, ampak tudi tisoče milijonov, katerim pravimo milijarde. To nam dokazuje primer, ko so Francozi leta 1871. plačali Nemcem vojno odškodnino 5 milijard v zlatu, ki ga je vozilo 5 vlakov po 25 vagonov iz Pariza do Berlina.

Drug primer o milijardi: če bi bil Judež od časa, ko je izdal Kristusa, polagal na stran vsako minuto 1 srebrnik, bi spravi skupaj do današnjih dni komaj 1 milijardo.

O postanku milijarde nam opisuje nemški pesnik in pisatelj Rosegger (stoletnico njegovega rojstva slavijo letos v vsej Nemčiji) iz mladih let svojega dedka jako mično zgodbo. Ko je bil Roseggerjev stari oče še mlad fant, je prišel v hišo njegovega očeta krošnjar in ponujal srebrno uro, ki je imela za okras na oboju 32 pozlačenih žebličkov. Fantu se je ure ljubilo, a zdela se mu je predraga. A tu ponudi krošnjar fantu drug način plačila. Rekel mu je namreč, da ne zahteva za uro nič drugega ko za 1 pozlačeni žebelj na uri eno zrno ovsa in za vsak naslednji žebelj po dvakrat toliko kakor za prejšnjega. In s tem pogojem so bili vsi zadovoljni. Deček naglo prinese pehar osa, veselec se, da bo prišel tako poceni do lepe ure. A krošnjar ga dobrohotno zavrne, naj se ne prenagli, ker bi bila s peharjem

ovsa ure premalo ali pa tudi lahko preplačana in da je treba pri kupčiji natančnosti, nakar so začeli šteti. Za 1 žebliček 1 zrno ovsa, za drugega 2 zrna, za tretji žebelj 4 zrna, za četrtega 8 zrn, za petega 16 zrn, za šestega je bilo treba 32 zrn, za sedmega 64 zrn ali eno malo žlico ovsa, za osmi žebelj 2 žlici ovsa, za deveti žebelj 4 žlice itd. Pri 14. žeblju je bilo treba že 128 žlic ali 1 liter ovsa, pri 15. žeblju 2 litra. Pri 19. žeblju je iz litra nastal že 1 mernik in pri zadnjem 32. žeblju se je izkazalo, da bo treba za uro odmeriti 8192 mernikov ali 2.147.483.648 ovsenih zrn. Razume se, da je fant pri tej množini ostrmel, kajti toliko ovsa ni pridelal njegov oče in tudi cela dolina ne. Kakor pripoveduje Rosegger, je dečko vendarle kupil uro in jo nekaj let pozneje poklonil svoji nevesti kot poročno darilo, a s tem pogojem, da mu da za prvi urin žebelj 1 poljub in za vsakega nadaljnega po dvakrat toliko. Ali je mlada žena dopolnila število nad 2 milijona zahtevanih poljubov, pa žal ni znano.

Nadaljujemo naše premišljevanje in se povzpni mo do enega tisoča milijard ter s tem pridemo na prag bilijona. To je en milijon milijonov, kar označimo s številko 1 in dvanajstimi ničlami. In že tukaj ne more človek imeti o množini števila posameznih enot pravega pregleda. To množino si moremo predstavljati le približno. Nekak pojem, kaj je bilion, moremo dobiti, ako pomislimo, da preteče v nekaj manj ko dveh mesecih 1 milijon sekund.

Bilo bi torej treba celih 30.000 let, da bi ura pretiktakala en sam bilion sekund. Če bi imeli človeka, ki bi v eni minuti naštel do 200, potem bi naštel 1 bilion — če bi štel brez prestanka — šele v 9512 letih. Zato se pri takšnem premišljevanju vsiljuje človeku pomislek, ali bi to megleno pot v kraljestvo števil sploh še nadaljevali. Toda, če že teh številčnih velikanov ne rabimo mi, jih pa v svojih računih glede razdalj nebesnih teles rabijo učenjaki-astronomi-zvezdogledi. Ti so dognali, da znaša razdalja naših planetov od Merkurja do Neptuna nasproti našemu Soncu med 42 in 4500 milijonov km, medtem ko se kaže razdalja med našim in sosednim Soncem že v stotinah bilijonov kilometrov. Če pomislimo, da je razmerje med enim milijonom ter enim bilijonom tolikšno, kakor širina ene naših cest nasproti daljavi med Berlinom in mestom San Franciscom na zapadni obali Severne Amerike, potem nam mora biti jasno, da se nam vidi naše Sonce z vsemi svojimi planeti, če bi jih opazovali z drugega (nam najbližjega) sonca Sirija, kot silno majhna, komaj vidna zvezdica. Da si moremo predočiti te velikanske daljave, se poslužujemo naglice, s katero prodira svetloba.

KAKOR OPICA...

Gospa Jezernikova pride razburjena k fotografu.

»Slike mojega moža so vse skažene. Na slikah je tak, kakor opica!«

»Gospa, zakaj si ga pa niste pred poroko bolj ogledali!«

nje živel cela leta... Toda zime so minile druga za drugo in Skavinski je učakal samo to, da se mu je pobežila glava. Naposled se je postaral ter jel zgubljati voljo. Njegova strpljivost je jela biti čedalje bolj podobna ravnodušju in odrekanju. Zdaj pa zdaj ga je prevzemala boječa raztresenost, povzročevana po naključjih, tako: pri pogledu na lastavice, na prižaste ptice, vrabcem podobne, na snegove na gorah, ali če je začul kak zvok, podoben nekdanj slišanim glasovom... Naposled ga je prevzela le ena sama misel: misel na počitek. In ta je starca popolnoma premagala, umirila je v njem vse druge težnje in nade. Večni skitalec si ni mogel želeti že nič dražjega, kakor miren kotiček, v katerem si bo mogel odpočiti in tiho čakati smrti. Nemara baš zaradi tega, ker so ga vse nadloge zadevale povsod, kamorkoli se je podal, ni mogel svobodno dihati in si je slednjič predstavljal, da je največja sreča — mir in počitek. In že je kar hrepenel po takšni tihi sreči; toda tako so mu bile v navadi nezgode, da je pomišljal o njej kakor pač splošno mislijo ljudje o nečem nedosegljivem. Nadejati se ni smel. Medtem pa je iznenada, v teku dvanajstih ur, dobil mesto, kakor nalašč izbrano zanj, od vseh najlepše na svetu. Kaj čuda torej, da je na večer, ko je prižgal svojo svetilnico, bil nekako zamišljen ter se je povpraševal, če je to resnica. In si skoraj ni smel odgovoriti, da je res tako. Med tem mu je istinitost govorila z neovrgljivimi dokazi. Saj so mu potekale ure druga za drugo urno na balkonu. Gledal je, nasičeval se in se prepričeval. Moglo bi se komu dozdevati, da je zdaj prvokrat videl morje; kajti polnoč je že odbila na aspinvalskih urah in on še ni za-

pustil balkona na vetru, marveč je le gledal, gledal... Spodaj je šumelo morje. Brušeno steklo svetilnice je metalo velikanski snop luči v temo, tam se je starčev pogled izgubljal v daljavi, popolnoma črnej, skrivnostni in strašni. A ona daljava se je zdela, da beži tja k svetlobi. Dolgi sklopčeni valovi so se privallili iz teme in hropeč butnili ob otočje in takrat so bili videti njih penasti grebeni, pljuskajoč zardelo ob luči svetilnika. Pritok je čedalje bolj naraščal in zalival peščne stopnice. Tajnostna govornica oceana se je začela čedalje določneje in glasneje, podobna časih grmenju topov, časih trušču človeških glasov. Časih je to utihnilo. Potem se je v starčevih ušesih odbijalo nekaj velikih vzdihov, na to nekako vzklikanje — in vnovič grozni izbruhi. Naposled je veter odpodil meglo ter nagnal črni oblakov, ki so zakrili luno. Od zahoda je jelo čedalje močnejše pihati. Valovi so skakali silovito na strmo skalovje, oblivač s peno vse podzidje. V daljavi je rohnela burja. Na temni razburkani prostranstvi se je zabiskalo nekollko zelenih svetilk, ovesenih na ladijske jambore. Te zelene pike so se dvigale časih visoko, pa spet vpadale v globel ter se majale na desno in na levo Skavinski je šel v svojo izbo. Burja je jela tuliti. Tamkaj na planem so se borili ljudje na ladijah z nočjo, s temo, z valovi. V izbi pa je bilo mirno in tiho. Celó glasovi burje so prav slabo vnhajali v sobo skozi debelo zidovje in samo umerjeno tiktakanje ure je zazibalo utrujenega starca v spanec.

II.

Začeli so minevati dnevi in tedni... Mornarji trdijo, da časih, ko je morje jako razburjeno, kliče na njem sredi noči in teme nekaj po imenu. Ako

že morska neskončnost zamore tako klicati, more pač tudi biti tole: kadar se človek postara, kliče tudi njega neskončnost, še temnejša in bolj skrivnostna. In kolikor bolj je utrujen v življenju, tolikanj ljubši so mu taki klici. Toda, da bi jih poslušal, je treba tišine. Pri tem se starost rada odteguje družini kakor v predslutnji groba.

Svetilnik je bil Skavinskemu že tak pol grob. Nič ni enoličnejšega, nego življenje na stolpu. Mladi ljudje, ki se silijo tja, le preradi spet zapustijo službo. Zaradi tega je prižigalec ponavadi starejši človek, mračen in zamišljen. Ako zapusti svetilnik in pride med ljudi, hodi med njimi kakor človek sprebužen iz globokega sna. Na stolpu manjka vsakovrstnih drobnih vtisov, ki v navadnem življenju uče vse uravnavati po sebi.

Vse, s čemur se stika prižigalec, je velikansko in prosto vsakršnih okrasov. Nebó je celota, voda — druga celota in sredi teh neskončnosti samotna duša človeška! In to življenje, v katerem so misli le neprestana zamišljenost in iz te zamišljenosti ne budi prižigalca nič razen njegovega posla. Skavinski se je vendar čutil tako srečnega, kakor še nikdar v življenju ni bil srečen. Vstajal je s svitom, zajtrkoval, očistil steklo svetilnice in potem sedeč na balkonu gledal v morsko daljavo. In njegove oči se niso mogle nasititi prizorov, ki jih je gledal pred seboj. Navadno je bila videti na tej vodni planjavi čreda razpetih jader, svetlečih se v žarkih sonca tako močno, da je očem kar vid jemal njih nenavadni blesk; včasih so ladje, uporabivši ugodni veter, ki se »pasat« imenuje, jadrale v vrsti druga za drugo, podobno verigi gost ali galebov. Rdečkasti sodi, kazoči pot, so se gugalni na valovih v lahkem, nežnem gibanju, med

„Komanda mora biti!“

Bognarjev ata, kakor jim vsi pravijo, so prav pošten slovenski obrtnik. Ata prav dobro vedo, kako je treba delati v obrti, da ustrezajo svojim odjemalcem, katerih je prav velik krog. Dobro se pa tudi razumejo na komando doma. Tako pravijo: »Dve babi imam doma, staro in pa punco, o, pa sem jih naučil komande, prav vojaške komande. Ubogajo pa tako, kar se da. Mi nič ne popuščamo, komanda v hiši mora biti.«

Príde sobota. V soboto že ata vedó, kaj pristojna poštenemu in dobremu obrtniku. Treba je malo med ljudi. So pa ata tudi sila obzirni, doma snažijo, treba je vso hišo počistiti. Zakaj bi bil človek napoti? Seveda, zavedajo se svoje komande, še prej zabičijo svojim ženskam: »Zdaj pa le dobro poribajte! Ko pridem domov, mora biti suho.«

Ko ata enkrat sedejo, se jim nič kaj ne mudi domov. Doma je pod že poriban, ura gre že na deset, nu, takrat se pa mama oglasijo. »Kje le spet danes hodi? Veš kaj, Minca, kar po njega bom šla.«

Kje bi neki bil, je še kratko posvetovanje. Oh, kje drugje kakor v gostilni pri »Barku.« In mama že grede.

Pri »Barku« se je ravno prav lepo razvila debata med uglednimi gosti. Tako trdijo ata: »Doma mora komanda biti! Kam pa bi človek prišel, če bi babe ne ubogale. Moja Mina ve, kaj se pravi ubogati, a, pa tudi punca vé, kaj so ata. Ja, ata je treba ubogati, samo ubogati!« ponavljajo Bognarjev pa jim od inakosti in cvička kar solze v oči rinejo. Tudi drugi pritrjujejo in kimaajo pa so vsi edini z atom, da brez komande doma res ni nič. Svet bi se porušil, če bi komande ne bilo. Tako pa zaradi te komande prav dobro vse funkcionira. In tako je ta večer pri omizju narejen važen sklep, da komanda mora biti.

Pa se je tudi izkazalo, da je res tako. Komaj se je ugledno omizje oddahnilo od tega velevažnega sklepa, se pa že na vratih pokažejo mama Mina. Tako so rekli nama Mina: »Ata, poribano je in suho, zdaj pa le domov!«

»Nu,« rečejo ata, ki prav s težavo vstajajo izza mize, vidite, tako je, komanda je komanda, tako so naredile kakor sem bil ukazal. Nu, če je pa res tak red, pa gremo domov. Komandant mora biti vedno na svojem mestu.«

Ali čudno je: komaj pridejo ata na zrak, se jim pa nekaj tako čudno zaguga pod nogami. Tja, pa kar naprej ne morejo. Kaj je vendar to, menda vendar niso kaj bolni? Bolni, kar takele premišljujejo, hripe je veliko, čisto gotovo so jo nalezli. Strela, nič drugega ni to ko hripa, saj se jim tudi vrti, pa kako v i v glavi, tako, da res ne vedo, kam bi zavili proti domu. Hvala Bogu, da mama Mina tako dobro poznajo pot, pa prav nič se ne boje, da bi hripo nalezli. Saj se prav prijazno s pestjo dotaknejo ata pod rebra in z besedami »marš domov« prav krepko označijo smer atovega gibanja.

»Tako je, domov!« povzamejo ata. »Marš, to je komanda kakor pri vojaki, tako sem rekel.

Domov, nu, kam pa drugam, korporala smo mi ubogali pri vojaki, on je pa nas. Ja, to je komanda: domov!...«

Veselec se te svoje komande jo ata prav naravnost pod takti Minine pesti in veselec se reda, ki vlada na svetu, mahajo domov. Na stopnicah se ata spomnijo, da jih je treba prešteti. Ha, morajo vedeti, če so ženske vse stopnice poribale. O, to pa že ne, da bi stara in punca ne ubogali. Po štejejo ata počasi in natančno in prav vse stopnice in v dlijo, da so še vse. Tako tudi mora

biti, saj sedaj vedo, da so vse poribane, prav tako kakor so bili zapovedali.

Ko v sobi sedejo na posteljo, da bi se vlegli, jim mama kar potegneje čevlje z nog, pa še hlače in še drugo. Ata že ležijo, preden so to mislili. »Lej, lej, modrujejo,« to je disciplina, to je komanda! Še preden sem misli, sem bil v postelji. Nu, Mino sem pa res dobro navadil, ta vé, kaj je disciplina. Kar iz misli mi bere mojo komando. Tja, komanda mora biti!« rečejo ata — in že zaspijo.

Zapisal: Pavle Hžanc

Kadar švigajo bliski in treskajo strele

Mnogi ljudje se boje nevihte, zlasti pa strele. Ta strah pa ni posebno upravičen, nevihte niso tako grozotne. Blisk, ki ga človek vidi, mu na pr. ne bo napravil zlega, kajti v trenutku ko ga vidiš, ga je že konec. Grom nam pa sploh ne more hudega.

Potrebno pa je seveda, da se v primeru neviht držimo nekih varnostnih ukrepov. Znano je, da ne smemo stati v bližini železnih in žičnih ograj ter pod posameznimi drevesi ali pa takšnimi, ki so sosedna drevesa po višini močno prekašajo. sobi je tudi najbolje, da se držimo bolj v sredini, proč od peči dimnikov ali oken. Nasprotno pa smo v jamah ali globokih soteskah lahko brez skrbi.

Ivesreče, ki jih povz oča strela, so dosti bolj redke, nego si mislimo. V Nemčiji kjer vodijo o vseh stvarih statistike, trešči na leto na primer komaj v 200 do 300 ljudi, a niti v polovico primerov (50 do 100) ni izid smrti.

Strahu pred nevihto to je pred vsem, kar moremo odpraviti kar ta. Zdravila so brez učka. Ostane nam samo prigovarjanje k obvladovanju

samega sebe. Morda vpliva tudi nekaj hipnoze ali sugestije.

Sreča je, da ni strah pred nevihto v nobenem primeru s 81 do, ki jo strela napravi na 100 sek. Malo strahu se morda iznebimo na ta način, da si ponazorimo oddaljenost nevihte. To oddaljenost izračunamo iz časa, ki preteče med pojavo bliska in gromom. Če sekunde, ki pretečejo med obema dogodkoma pomnožimo s 333, dobimo oddaljenost nevihte v metrih.

Če nekoga zadene strela, tedaj so mogoči razni učinki. Ali je ponesrečenec mrtev ali pa samo onesveščen. Nezavest je lahko tako težka, da je že podobna navidezni smrti. Če se je nekomu zavoljo strele ustavilo srce in dihanje, to še ne pomeni, da je mrtev. Prav pogostoma mu pomaga umetno dihanje spet v življenje in neredko se prebudi še po mnogih urah umetnega dihanja. Nastop smrti more ugotoviti strokovno le zdravnik. Zanimivo je, da se ponesrečenci po strelah, ko se zbude v življenje, običajno ne spominjajo, kaj se jim je zgodilo.

Otrokova teža in rast

Za zdravstveno stanje otroka sta zelo važna teža in višina, kar velja tako za novorojenčka kakor za že nekoliko odraslega otroka. Matere bi se nikoli ne smele zanesti za cenitev, kajti samo tehtnica in meter sta zanesljiva. Tako teža, kakor tudi višina otroka sta odvisna od konstitucije staršev, od njihove starosti, prehrane in zdravja. Dečki so vedno nekoliko težji od deklic, dokler ne prekorajo 14 leta. Teža novorojenčkov je zelo različna. Tako tehtajo novorojenčki po 1,5 ali 2 kg, drugi za zopet 8 do 10 funtov. Normalna teža je 3 do 4 kg pa tudi še 2,5 kg. Srednja višina novorojenčka se giblje med 48 in 53 cm, normalna povprečna pa znaša 50 cm, merjeno od temena do stopala.

V prvih treh štirih dneh se poveča otrokova teža za 200 do 300 gramov. Po tretjem ali četrtem dnevju se teža zopet poveča. Če hočemo točno kontrolirati razvoj otroka, ga moramo tehtati vedno ob določnem času. 30 dne se mora povprečno povečati teža še za 200 gramov, do 60. dne pa približno za 1000 gramov, čez tri mesece za 2000 gramov, po štirih mesecih še za 600 do

700 gramov in potem mesečno okroglo z 780 gramov. Vendar je pa povečanje teže za 200 do 300 gramov zlasti od 6. do 11. meseca še normalno. V 12. mesecu znaša povprečna teža 8 do 9 kg.

Višina novorojenčka se pričenja, kakor rečeno, s povprečnimi 50 cm ob rojstvu. V prvem mesecu zraste otrok za 1 do 1,5 cm, v drugem približno za 4 cm, v tretjem za 3, od 6. meseca dalje pa samo za 1 do 1,5 cm mesečno, tako da doseže v 12. mesecu približno 70 do 73 cm višine.

KRATEK NASVET

»Mama, mene glava srbi, kaj naj storimo?«
»Praskaj se, sinko!«

KUZEK

»Poglejte no, gospa soseda, kako me vaš kuzek voha po nogah.«

»Da, kadar začuti kosti, je ves nor.«

NASVET PRIJATELJICE

Anka: »Ne maram ga, ker ima rdeče lase!«

Špela: »Pa počakaj še nekaj časa!«

Anka: »Zakaj?«

Špela: »Kmalu bo plesast!«

jadri se je prikazal vsako poldne velikanski sivkasti puh dima. Parnik iz Novega Yorka je vozaril potnike in tovare v Aspinvill, vlekó za seboj dolg prod. pen. S svetilnicami so bile hiše podobne gnezdom povodnih rac, ladje broščem in ljudje so gomazeli kakor mravi je na belem, kamenitem nasipu. Zarana je lahko vzhodni vetrič prinašal trušč človeškega življenja, katerega pa je preglušalo žvižganje parnikov. Opoldne je bila ura počitka. Žibanje v pristanu je prenehalo, race so se skrivale v votline skal, valovi slabeli in postajali nekako leni, in tačas je na bregu, na vodi in na svetilniku nastajala blažča tišina. Žolti pesek, s katerega je odplaval valovje, se je lesketal kakor zlata ruda ob morskem obrežju. Potoki sončnih žarkov so se lili z neba na vodo, na pesek in na ostalo. Tačas je tudi starca prevzela nekaka nemoč, polna naslade. Začutil je, da je ta počitek, ki ga uživa, izvrsten, in ko je pomišljal, kako bo vztrajen, mu ničesar več ni manjkalo. Starec je premišljeval o svoji lastni sreči, toda ker se človek lahko spoprijazni z boljšo usodo, je pridobival vedno več vere in zaupanja ter je mislil: ako že ljudje zidajo hiše za doslužence, zakaj bi pač Bog ne smel k sebi vzeti svojega doslužanca? Čas je tekel in ga utrjeval v tem prepričanju. Starec se je spoprijaznil s stolpom, s svetilnico, s obzorjem, nasipinami peska in samotnostjo. Spoznal se je tudi s povodnimi pticami, ki so gnezdili v skalnatih rovi in na večer se vsedali na stolpovo streho. Skavinski jim je navadno metal ostanke svoje jedi in privadil so se ga tako, da ga je obkoljevala prava burja belih perutnic in starec je pohajal med pticami kakor pastir med ovci. V času oseke je

stopil na peščene nasipe na ... okusne polže in zale biserne ... ki jih je odplavajoče valovje ostavljalo na pesku. Po noči, pri svetlobi meseca in svetilnika je zahajal na lov na ribe, ki so se stikale po skalnatih rovi. Naposled se je zaljublil v svoje skale in v svoj brezdrevesni otočić, obraščen samo z drobnimi, tolstimi rastlinami. Uboštvo otoka so mu nadomestovali daljni razgledi. V poldanskih urah, ko je ozračje postajalo čisto prozorno, je bilo videti vse medmorje tja do Tihega Oceana pokrito z najbujnejšim rastlinstvom. Skavinskemu se je zdelo takrat, kakor da vidi velikanski vrt. Dalje med Aspinvillom in Panamo je bil videti velikanski gozd, nad katerim se je zjutraj in na večer raztezal rdečkasti sopuh. To je bil gozd, obilvan spodaj od vode, prepleten s preponami, šumeč z valom velikanskih kukavičjih solz, palm, mlečnih, železnih in gumovih dreves.

Skozi uradni daljnogled je mogel starec doledati ne zgolj drevesa, ne samo velikanske listje banan, marve cele trope opic, velikih marabutov in jato papig, vznášajočih se časih kakor črn oblak nad lesom. Skavinski je poznal dobro takšne gozde, ko se je po razbitju na Amazonki potikal cele tedne sredi podobnih zelenih stropov in goščav. Vedel je, koliko nevarnosti se skriva pod njih mikavno površino, koliko smrti. Sredi noči, ki jih je v njih prebil, je slišal od blizu grobne glasove tuljencev in rjojenje jaguarjev, videl velikanske kače, zibajoče se kakor debele vrvi po drevesih. Poznal je ona zaspana gozdna jezera, prepolna krokodilov. Vedel je, pod kakim jarmom živi človek v teh nepreglednih puščavah, v katerih en sam list preseza desetkratno njegovo

velikost, v katerih gomazi množica krvožejnih komarjev, pijavk in velikih strupenih pajkov. Vse je tam videl, se sam o vsem prepričal, sam vse prenesel. Zatorej mu je bilo zdaj še tolikanj večje veselje zreti z višine na oni »matosi«, občudovati njega lepoto, a biti pred njimi zavaran. Njegov stolp ga je branil vsega hudega. Opuščal je stolp samo časih, v nedeljo zjutraj. Takrat se je oblekel v svojo stražniško suknjo, s srebrnimi gumbi, na prvi je obesil svoje križe in njegova bela glava se je dvigala ponosno, ko je slišal pri odhodu iz cerkve govoriti Kreole med seboj: »Prav vestnega prižigalca imamo.« — In to ni krivoverec, marveč pravi belec! — Vračal se je pa hitro po maši na otok, da, vračal se je srečen, ker še vedno ni zaupal stalnosti službe. V nedeljo je tudi čital španjolski časopis, katerega si je kupoval v mestu, ali pa dnevnik »Herald« iz Novega Yorka, izposojenega od gospoda Izaka. Iskal je razne novice iz Evrope. Revno staro srce! Na tem stražnem stolpu in na drugi polobli je še utripalo za dom... Časih, ko je ladja, privažajoča mu vsak dan hrano, prispela k otoku, je šel doli s stolpa na razgovor s stražnikom Johnsonom. Potem je naenkrat opustil tudi to. Minili so cel tedni, da njega nihče in on nikogar ni videl. Edino znamenje, da starec živi, je bilo samo zmanjkovanje hrane na bregu in luč svetilnika prižiganega vsak večer s takšno natančnostjo, s kakršno sonce vzhaja ob jutrih iz vode na vzhodni strani. Očividno je postal starec malomaren za svet. Tega vzrok ni bila brezbržnost, marveč to, da je le-ta prešla v popolno odrekanje. Ves svet se je zdaj začel in končal za starca na tem otoku. In misel, da ne zapusti

PO SVETU

× Čevljar, ki piše pesmi in romane. Pariški tisk je posvetil pozornost skromnemu čevljarju Morgravouju z Montmartra, ki se je razodel kot izvrsten pisatelj in pesnik. Možak je zaslovel, ko si je priboril nagrado 10.000 frankov, ki jo je razpisala znana revija »Toute la vie« za najboljši pariški roman. Čevljarjev roman ima naslov »Rdeči grad«. Z neverjetno živahnostjo opisuje v njem sodobno pariško življenje. Ljudje so se zanimali za vprašanje, kako je mogel Morgravou najti čas za pisateljstvo. Pa so izvedeli skrivnost, ki je čisto enostavna: podnevi je z največjo vnemo čevljaril, nočne ure pa je žrtvoval svoji pisateljski strasti. Danes znameniti montmartrski čevljar je spisal doslej še šest romanov. 24 let je iskal založnika za svoje spise. Končno je popolnoma prodrl s svojim »Rdečim gradom«, ki je tako nedvoumno izpričal čevljarjeve pisateljske talente. Seveda so ga pričeli naskakovati novinarji, ki jim je obrazložil svoje nazore: »Pisateljska slava ne bo mogla zasenčiti čevljarjskega stola, ki na njem delam. Nadaljeval bom s čevljarstvom, ker je ono podlaga mojim književnim uspehom. Vedeti morate namreč, da so se mi ravno ob silu utrinjali najboljši pesniški in pisateljski navdih!«

× Srebro, ki ostane čisto. Dva kovinska kemika iz Cambridgea, dr. Thomas in dr. Price, sta odkrila postopek, ki obvaruje srebro, da ne čobi lis. Postopek je podoben tistemu, po katerem izdelujejo nerjavne jekle. Srebro pokrijejo s tenko plastjo trdega aluminijevega oksida. Te plasti kot takšne sploh ni poznati: barva in blesk srebra ostaneta nedotaknjena, pač pa varuje plast plemenito kovino zunanjih vplivov, ki bi mogli povzročiti lise in pege.

× Malaria. ta blič človeštva v deželah vročega podnebja, je delala medicinskih vedi že od nekdanje hude preglavice. Eden najzaslužnejših prvobornikov na tem področju je bil slavni nemški baktericolog Robert Koch. Po pravici so mu dali ime »očče bakteriologije«. Njegove stonjine je ubiral pozneje sloveči nemški zdravnik Fritz Schaudinn. Celo na svojem ženitovanjskem potovanju se je ukvarjal z zatiranjem malarije in jo je iztrebil v nekem kraju na obali Adrije. Delo Roberta Kocha in Fritza Schaudinna nadaljuje ravnatelj Zavoda za morskino in tropično bolezen v Hamburgu prof. dr. Mühlens, ki je bil lani poklican v Bolgarijo, kjer je organiziral zatiranje malarije v območju Egejskega morja. Prof. Mühlens si je z ravnateljem bolgarskega znanstvenega zavoda, Balkanskim, ogledal vse po malariji okužene kraje. Gotovo bo njegovo prizadevanje rodilo zaželene uspehe, saj ima hamburški zavod bogate izkušnje na tem polju. Poleg malarije in spalne bolezni, ki so zahtevale prej med prebivalstvom teh dežel tisoče žrtev, je nemški učnjak organiziral tudi zatiranje pegastega legarja,

Ostanki sovražnega četvermotornika, ki ga je v Bariju sestrelila protiletalska obramba.

tropične mrzlice, griže in drugih nalezljivih bolezni, ki jih lahko prenašajo muhe, komarji, uši in podgane. V mirnem času hamburški zavod tesno sodeluje z vsemi državami tropičnega podnebja, zlasti Afrika in Južna Amerika vzdržujeta stalne stike s tem nemškim znanstvenim zavodom, ki vidi svojo glavno nalogo v praktičnem zatiranju nalezljivih bolezni v tropičnih krajih. Ker ne gre samo za zdravljenje, temveč tudi v veliki meri za delo na tem polju, se člani zavoda pogosto muče v tropičnih krajih v študijske svrhe. Zavodu je priključena velika bolnica za tropične bolezni, v kateri se je izlečilo doslej nad 25.000 bolnikov vseh ras in narodov, ki so jih mučile tropične bolezni.

× Prvi zemljevid Amerike. Pred 400 leti, leta 1540, je bil izdan prvi zemljevid Amerike. Izdelal ga je Sebastijan Munster, profesor heidelberške univerze. Amerika je bila odkrita šele 50 let pred izdajo zemljevida, vendar zemljevid vsebuje presenetljivo mnogo podrobnosti. Munster se je pri izdelavi zemljevida poslužil raziskovanj Kolumba, Ameriga Vespuccija, Giovannijske Gabota in drugih raziskovalcev. Zemljevid hranijo v Nürnbergu.

× Kako je nastal frak. Zgodovina fraka se začne v drugi polovici 18. stoletja v Franciji. Najbrž ne veste, da se je frak razvil iz vojaške obleke. Vojaški jezdec si v tistih časih vihali škricе suknj, da jih obleka ni ovirala pri jezi. Škricе so privihali in jih pripeli. Pozneje so civili

listi začeli posnemati vojake in krojači so vedno bolj strigili škricе. Tako se je sčasom razvil frak, ki pa ni imel značaja slavnostne obleke, ker je bil preprost, brez posebnih okraskov. Frak se je uveljavil pri slavnostnih prilikah šele pozneje, toda tedaj so možje nosili še barvne frake, navadno modre ali rjave, okrašene z bleščecimi gumbi, včasih zelo velikimi. Manj znano je, da so v dobi francoske revolucije nosile v Franciji frak tudi ženske. Ženski frak je pa imel krajše škricе od moškega.

× Prvi zračni napadi. Ljudje običajno menijo, da so zračni napadi, namreč metanje bomb iz zračnih vozil, izum svetovne vojne. Toda že leta 1849. so Avstrijci pri obleganju Benetk prenašali z baloni bombe in jih spuščali na mesto. Uspeh je bil menda zelo majhen. L. 1882. je nemški inženjer Georg Rodeck zgradil zračne torpede z električnim in vzmetnim pogonom. Te torpede naj bi spuščali iz balona na sovražnikove objekte.

× Bela žirafa. Novo vrsto žirafe je odkril prof. Holmgren iz Stockholma. Naletel je nanjo v Kongu. Ta vrsta žirafe je mnogo večja od »navadne« in se razlikuje od nje tudi po snežno beli dlaki. Naravoslovec sklepa, da ne gre za belo izjemo, ker ima žival temne oči.

Če želite v »Domovini«!

stolpa do smrti, je bila vzrok, da je naravnost pozabljal, da je še kaj izven tega otoka. Pri tem pa je postal nekoliko skrivnosten. Nežne sinje oči so začele biti skoraj otročje, uprte vedno v daljavo. V neprestani samoti je začel stari izgubljati občutek svoje osamljenosti, prenehal je bivati kot oseba in strinjal se je čedalje bolj z vsem, kar ga je obkoljevalo. Ni razglabljal o tem, marveč je čutil nezavedno in h koncu se mu je tudi zdelo, da so nebo, voda, njegova skala, stolp in zlate naspine peska, izmetani biserji, odtoki in pritoki le ena sama velika skupnost in ena sama ogromna tajnostna duša; on sam pa se vglablja v tej tajnosti in čuti ono dušo, katera živi in se ublažuje. Tako rad se je vanjo vglobil in pozabljal — in v tej odmejenosti svojega lastnega bitja, v tej tajnosti in čuti ono dušo, katera živi in se je bil ta podoben že polsmrti.

III.

Alli prišlo je prebujenje. Nekega dne, ko je ladja pripeljala hrano in vodo, je Skavinski, prišedši uro pozneje s stolpa, opazil, da je poleg navadnega tovara tam še en povezek več. Na vrhu povezka so bile pošne znamke Zedinjenih držav in razločni naslov: »Skavinski Esg.« napisan na debelem jadrilovem platnu. Preradovedni stari je razparal platno, ter ugledal knjižice: vzjel je eno v roke, pogledal in položil nazaj, pri čemur so se mu jele roke močno tresti. Sklopil je oči, kakor da bi jim ne veroval in zdelo se mu je, da sanja — knjižica je bila poljska. Kaj je imelo to pomeniti? Kdo mu je poslal knjižice? V prvem trenutku je očitno pozabil, da je v početku nastopa svoje službe

prečital nekajkrat v izposojenem »Heraldu«, da se je ustanovilo poljsko društvo v Novem Jorku, kateremu je brzo poslal polovico svojega mesečnega zaslužka, saj ga itak ni imel za kaj rabiti tu na stolpu. Društvo je poizvedelo zanj in poslalo mu je knjižice. Prišle so po naravni poti, toda prvi trenutek stari le ni mogel zbrati svojih misli. Poljske knjižice v Aspinnu, na njegovem stolpu, sredi njegove samote, to je bilo zanj nenavadno, nekaj dih davnih časov, pravi čudež. Zdal mu je bilo kakor onim brodarjem sredi noči, da ga je nekaj zaklicalo po imenu z glasom močno ljubljeno in že popolnoma pozabljenim. Posedel je nekaj časa z zaprtimi očmi, in bil prepričan, ko jih odpre, da tudi sen premine. Ne! Razbaljeni povezek je ležal pred njim, osvetljen z bleskom popoldnevnega sonca, in na njem že odprta knjižica. Ko je stari vnovič stegnil roke po njej, je slišal sredi tišine bitje lastnega srca. Pogledal je: bili so verzi. Zgoraj je stal z velikimi črkami napisan naslov, spodaj pa ime pisateljevo. To ime ni bilo Skavinskemu tuje; vedel je, da je to ime velikega pesnika, katerega je celo čital po svojem tridesetem letu v Parizu! Potem je bojujoč se v Alžiru in Španiji, slišal od rojakov o čedalje večji slavi velikega pesnika, toda tako se je že privadil puški, da knjižice niti v roke ni jemal. V devetinsitridesetem letu se je odpeljal v Ameriko in v svojem pohajkovalnem življenju se ni srečal s Poljaki, kako li s poljskimi knjižicami! S tolikanj večjo naglico in tolikanj živeje bližnjim srcem je obrnil naslovni list. Zdelo se mu je, da se na njegovi samotni skali začneja goditi nekaj čudovitega. Kaka je bila ta doba velikega miru in tišine.

Aspinnallske ure so odbile peto popoldne. Jasna neba ni zakrivala nobena meglica, samo nekoliko povodnih ptic je plavalo v ozračju. Morje je bilo spokojno. Obrežni valovi so komaj tiho šumljali, razlivač se lahko po pesku. V daljavi so se smejale bele hiše Aspinnalla in čudne gruče palm. V resnici je bilo nekoliko čarobno tiho in važno. Naglo pa se je sredi tega pokoja narave začel drhteči glas starega, ki je čital glasno, da bi sam sebe bolje razumel.

»Litva, domovina moja, ti si kakor zdravje!
Koliko te je ceniti treba, le tisti ve najbolje,
ki te je izgubil. Danes lepoto tvojo v krasu
vidim vso in opisujem s po tebi koprnečim
glasom...«

Skavinskemu je zmanjkalo glasu. Črke so mu jele skakati pred očmi; v prsih se je nekaj utrgalo ter se povzneslo podobno valu više in više, dušilo je glas in stiskalo grlo... Trenutek še in premagal se je ter čital dalje:

Gospá sveta, ki jasno braniš Čenstohovo
in v Ostri te častijo! Ti, ki zidje novo
novograjsko ohranjaš z njega zvestim ljudom!
Meni, otroku, zdravje si povrnila s čudom,
Od jokajoče matere jaz v Tvoje varstvo
bil darovan sem in spet oživel sem čvrsto
in brzo mogel peš sem k Tvojega svetlišča pragu,
da za povrnjeno zdravje se zahvalim Bogu.
Tako nas s čudom vrneš v domovine krilo...«

Razburjen val je pretrgal krepost volje. Stari je zakričal in se vrgel na zemljo; njegovi snežnobeli lasje so se zmešali z morskim peskom. Evo, štirideset let je že preteklo odkar ni videl doma

Križanka št. 11

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. odpadnik, izdajalec, 6. znanost o psih, 15. nada, 16. kulturna rastlina, 17. letni čas, 18. borilnica, igrišče, 19. egipčanski solčni bog, 20. sorodnik, 21. hrana Izraelcev v puščavi, 22. glavno mesto Litve, 23. bivši predstavnik, 24. drevo, 25. prometno sredstvo, del voza, 26. namenilnik glagola, ki pomeni krepiti, 27. zgodaj, 28. gesta, premik, 29. čevljarstvo orodje, 30. važen, nujen, 31. obrtnik, 32. sredi moke, 33. vojaška enota, 34. plavalnišče, velika kamenita jama za vodo, 35. prostor v gledališču, 36. orožje čebele, 37. neprikrit, tičoč se vseh, 38. ozka razpoklina, špranja, 39. dva enaka soglasnika, 40. eno največjih mest Japonske, 42. priučen, izvežban, 43. gospodarska zgradba, 44. glas ptice, 45. znaki plemstva, mest, 46. delo, opravek, hišni delavec, 47. racionirano živilo, 48. pripadnik evropskega naroda, 49. tuje okrajšano žensko ime, 50. poleg, mimo, 51. italijansko mesto z visečim stolpom, 52. okoli hiše obdelana zemlja, 54. začetek in konec abecede, 55. reven, ubog, 56. žensko ime, 57. velika riba, 58. začetek bede, 59. del kolesa, 60. velika tekoča voda, 61. nagel, hiter, 62. merilec časa, 63. blagajnik, 64. skromna kmetiška hišica, 65. gomila, večja količina, 66. primeren, uporaben, sposoben, 67. zavitek, oмот, 68. racionirano živilo, 69. stročnica, 70. znak odobravanja, 71. postati svetel, viden (v naravi), 72. evropsko glavno mesto.

Navpično: 1. pripadnik slovanskega naroda, 2. pesem, 3. hlapljiva, v zdravilstvu uporabljena tekočina, 4. neokusen, nelep, 5. igralna karta, 6. zabavišče, 7. poseduje, hrani, 8. predlog, 9. nestrokovnjaški, posvetni, 10. mladič planinske ptice, 11. nemško ime belgijskega mesta Gand, 12. stara oblika veznika, 13. pritrilnica, 14. razgled čez vso pokrajino, 17. lepo, krasno, 19. načeto mesto, okvara, 20. drevo, 21. pregovor pravi zanj, da je zlato, 22. zaščiten, brez skrbi, 23. nevestina oprema, 24. domača žival, 25. utežna enota, 26. užaljen, besen, srdit, 27. cvetlica, vrtnica, 28. nepokrite glave, 29. žarišče prosvete in znanja, 30. moške ime, 31. vrhna plast telesa, 33. obrtniki, 34. nedopovedljiv, egroven, pravilčen, 35. krasno, okusno, 36. žival, ki živi v vodi, 37. čist, dobro viden, 38. padavina, 39. temen, mračen, 41. zmrzujoča površina vode ali snega, 42. zadruga, mesto, kjer sta spojeni dve vrvi, niti, 43. vrata v platu; posoda za sušenje sadja, 44. podzemna žival, 46. hudomušna označba za zdravnika, 47. del sobne ali kuhinjske oprave, 48. rastlinska oblika, 50. debeliti, pitati, 51. pisno znamenje, 52. prometno sredstvo, 53. srednja šola, 55. jezen, srdit, 56. stročnica; del fotografskega aparata, 57. kunečko orodje, 58. drevo, 59. reka v Savinjski dolini, 60. del telesa, 61. vrsta frizure, 62. moško ime, 63. posoda, 64. ptica, 65. prislov kraju, 66. hudobne, sovražne, 67. kratica za pokojninski zavod, 68. osební zaimek (množina), 69. začetek burke, 70. dva enaka soglasnika.

vine in Bog jih vé koliko, ko ni slišal rodnega glasu. A tu je njegova govorica prišla sama k njemu — preplavala ocean in našla ga samotnega na drugi polobli, — tako ljubljena, tako draga, tako lepa! V vzklikanju, ki je prihajalo iz prsi, ni bilo bolesti, marveč naglo sprebujena neizmerna ljubezen, pri kateri je vse drugo ničevno... On je v tem velikem joku prosil naravnost oproščenja svojo ljubljeno, oddaljeno domov, ker se je že tako postal, tako navezal na to samotno skalo in tako spozabil, da je hrepene nje po njej jelo plahneti. In zdaj se je vračal po čudežu in je srce v njem krvavelo. Trenutki so minevali drug za drugim: a on je še vedno ležal. Ptici so prileteli nad svetilnik kakor v skrbeh za svojega starega prijatelja. Prišla je ura, ko jih je krmilil z ostanki svojih jedi, zato je nekaj od njih zletelo z vrha dol k njemu. Potem jih je priletelo še več in začeli so ga lahko kličvati in frfrati s perutnicami nad njegovo glavo. Šum perutnic ga je prebudil. Ko se je izjokal, je imel zdaj na licu blažen mir in oči njegove so bile nekako navdušene. Oddal je nevedoma vso svojo hrano pticam, ki so se vrgle nanjo z vrščem, sam pa je vnovič vzel knjižico v roke. Sonce je že zašlo nad vrta in deviškimi gozdom Paname in nagibalo se je polagoma daleč tam k drugemu oceanu, morje pa je bilo še polno bleska, ozračje je bilo še popolnoma svetlo, zato je čital dalje:

»Sedaj prenesi dušo mojo koprnečo

Tjakaj k lesnim gričem, k lokam zelenim.«

Večerni mrak je stoprav zatri črke na belem papirju: mrak, kratak kakor premik očesa. Starček je oprl glavo ob skalo in zaprl oči. A tačas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15		16			17			18					19
		20		21				22				23	
	24			25				26				27	
28			29				30				31		
32		33				34				35			
		36				37			38				39
40	41			42				43				44	
45				46				47				48	
49			50					51			52		53
54		55					56			57			58
		59				60			61			62	
	63				64			65			66		
67				68				69			70		
71								72					

Rešitev križanke št. 10.

Vodoravno: 2. kos, 5. Dvina, 9. kelih, 13. pa, 15. os, 17. dober, 19. oltar, 21. nujen, 23. loj, 25. konec, 27. tenor, 29. Sava, 30. Adam, 32. balet, 34. katar, 36. Ren, 37. ranar, 39. repek, 41. ilvar, 43. ca, 44. rejen, 46. cimret, 48. kadar, 51. zadek, 53. nesem, 55. nekaj, 57. ar, 59. veter, 61. napor, 63. keber, 65. vol, 67. Nemeč, 69. nered, 71. vime, 72. Abel, 74. kapar, 76. žagar, 78. nem, 79. lažem, 81. lapuh, 83. malik, 85. ni, 86. tapir, 88. ribič, 90. legat, 93. jokav, 95. Niger, 97. časen, 99. ab, 101. tajen, 103. nihaj, 105. tiran, 107. sobar, 108. kaln, 109. kurir, 110. ga.

Navpično: 1. kolar, 3. od, 4. sok, 5. denar, 6. vrelc, 7. no, 8. ait, 9. kanal, 10. erotik, 11. in, 12. Hus, 13. pevec, 14. ananas, 16. sodar, 18. bob, 20. tek, 22. jar, 24. Janez, 26. cepin, 28. ravan, 31. majav, 33. temen, 35. Radek, 38. reden, 40. kesan, 42. rakev, 45. netek, 47. tepež, 49. rabin, 50. Laval, 52. Kemal, 54. moram, 56. Jemen, 58. robot, 60. repar, 62. regal, 64. remis, 66. leža, 68. capin, 70. daleč, 73. lepota, 75. rubini, 77. rigati, 80. nikar, 82. Higini, 84. kasir, 87. raj, 89. Čeh, 91. ter, 92. bas, 94. vek, 96. rak, 98. nag, 100. bo, 102. na, 104. ju, 106. na.

Obnavljajte naročnino!

je »Ta, ki jasno brani Censtohovo« pobrala njegovo dušo in jo prenesla »na te poljane posilkane z obiljem različnim.« Na nebu so se svetili še dolgi prameni, rdeči in zlati, in on je v tej svetlobi letel k ljubljenu kraju. Zašumeli so mu v ušesih smrekovi gozdi, zašumele domače reke. Videl vse, kakor je bilo. Vse ga povprašuje: »Se li spominjaš?« On se spominja! In slednjič vidi: prostrana polja, ogone, loke, lesove in vasi. Že je noč. V tej dobi je svetilnik navadno že osvetljeval morskotemo. — toda stari je zdaj v rodni vasi. Stara glava se nagiba na prsi in sanja. Slike se vrstijo pred njegovimi očmi hitro in le nekoliko neredno. Ne vidi rojstne hiše, ker jo je porušila vojska, ne vidi očeta niti matere, ki so mu že otroku pomrli: toda vas je v ostalem takšna, kakor bi jo bil včeraj zapustil: vrsta hiš z lučmi in oknih, groblje, mlin, dvoje blizu skupaj ležečih mlakuž, v katerih reglja vso noč truma žab. Nekdaj je stal v tej svoji vasi ponoči na straži, zdaj pa se minulo predstavlja naglo v vrsti prikazni. Evo, vnovič je ulan in stoji na straži: od daleč gleda nanj krčma s plamtečimi očmi, v njej pa trušč in petje. Sredi nočne tišine se čuje potopanje škornjev, glasovi gosli in basa. »U-ha! U-ha!« Tukaj ulani krešejo s podkvami lakre in njemu je tam dolgočasno samemu na konju! Ure teko počasi, naposled ugašajo luči. Kakor daleč le oko sega, je megla, nepregledna megla; sopara se dviga in objema ves svet z belim oblakom. Rekel bi: pravi ocean. Toda to so loke: brzo dočakaš, ko se oglasi v temi čizek in čigre zavrešče po trasiču. Noč je murna in hladna, prava poljska noč! V daljavi šumi smrečji gozd brez vetra... kakor morski val. V kratkem zarja pobeli vzhod. Petelini že pojo na gredah. Drug drugemu odpevajo od bajte do bajte. Ob

RESNICA

Sodnik: »Koliko ste stari, gospodična?«

Ančka: »Dvajset let...«

Sodnik: »To ne soglaša ne z zapiski ne s vašo vnanjostjo. Pred sodiščem ste, kjer morate govoriti resnico.«

Ančka: »Saj sem hotela povedati pravilno in sicer takole: Dvajset let sem bila stara pred dvajsetimi leti.«

LJUBOSUMNEZ

Sodnik: »Zakaj ste oklofutali poštnege uradnika?«

Toženec: »Zato, ker je prečital brzojavko, ki sem jo namenil poslati svoji nevesti.«

NOVA OBLEKA

Sodnik: »Danes ste že dvajsetič zaradi tatvine pred sodiščem. Zakaj ste spet ukradli novo obleko?«

Toženec: »Zato, ker sem hotel priti pred vas v novi obleki!«

TASČA

Fant: »Ali bi nasprotovali, gospodična, če bi postala vaša mati moja tašča?«

Dekle: »Prav nič, samo če bi jaz imela kakšno sestro.«

enem žrjavi kriče tam nekje v višavi. Ulanu je nekako sveže, zdravo. Kaj so tam govorili o jutranji bitki! Hej! Tudi on pojde kakor drugi s krikom in frfranjem zastavic. Mlada kri igra kakor tromba, četudi jo nočni vetri hladi. Toda že se dani! Noč bledi: iz mraka se dvigajo lesovi, goščave, vrsta bajt, mlin, topol. Vodnjak škrip-ljejo, kakor bliščeče banderce na stolpu. Kakšna je ta ljubljena zemlja, prekrasna v rožnatem jutranjem blešku! Oj, edina, edina!

Naglo se razleže glas nad Skavinskimi:

»Hej, stari, vstanite! Kaj vam je?«

Stari odpira oči in gleda z začudenjem v človeka pred seboj. Ostanki prikazni iz sna se bojujejo v njegovi glavi z resničnostjo. Naposled prikazni zbledi in zginejo. Pred njim stoji Johns, pristaniški stražnik.

»Kaj je to?« vpraša Johns. »Ste li bolni?«

»Ne.«

»Niste prižgali svetilnice. Odstranimo vas iz službe. Ladja iz San-Geroma se je razbila na plitvini. Sreča, da nihče ni utonil, drugače bi prišli pred sodišče. Hajd z menoj, ostalo slišite pri konzulu!«

Stari je poblede: v resnici ni prižgal to noč svetilnice.

Nekoliko dni pozneje bilo je videti Skavinskega na krovu parnika, plovečega iz Aspinvalia v Novi Jork. Zgubil je revež službo. Odprija so se pred njim spet nova pota pohajkovanja; veter je vnovič odnašal ta list, da ga bo metal po suhem in morju, dokler se ga ne bo naveličal. A stares se je čez kratke dni jako postal in sklonil samo oči je imel še bliščeče. Na novem potu življenja je imel na prsih svojo knjižico, katero je zdaj pa zdaj pritiskal z roko, kakor v bojznosti da bi mu še ona ne izginila.